Új kéve

AZ ÉSZAKI MAGYAR PROTESTÁNS GYÜLEKEZETEK LAPJA

Szent István - Vincze László grafikája

Farcádi Sándor

SZÉKELY SZÁNTÓ

Szánts ekém, szánts a földbe mélyen.
A nagy vihar után
Te lettél egyetlen reményem.

Te – és e tarlott föld csupán!
De így se baj, – él még az Isten
S lát mindent csillagtrónusán.

Lát; s tudja, mik történtek itt lenn
S tiprott vetésünk újra kél
E vérzáprozta ősi szikben.

S ha újra kél, meglásd: megél
S a voltnál szebb, aranyba málóbb
Kalász lesz munkánkért a bér.

Mert százszorszent a rög, hová folyt
Vérünk s most arcunk gyöngye hull –
Szánts, szánts, ekém, hasítson ásód.

Mindent lát csillagtrónusán az Úr!

LELKÉSZ

MOLNÁR-VERESS PÁL
151 64 SÖDERTÄLJE (STH) Granövägen 126
Tel/Fax: 08–550 160 66 Mobil: 070–602 29 68
E-mail: parokia@telia.com

KÖZPONTI TISZTSÉGEK VISELŐI

JORDÁKY BÉLA *főfelügyelő, az ET elnöke*
428 35 KÅLLERED Gamlehagsvägen 19
Tel: 031–795 25 02 Fax: 031–795 25 04
Mobil: 070–562 31 08

SEBESTYÉN GÁBOR *főgondnok STH felügy.*
126 47 HÄGERSTEN/STH Fastlagsvägen 42/1
Tel: 08–18 41 72

TÓTH ILDIKÓ *főjegyző, Sölvesborgi felügyelő*
294 34 SÖLVESBORG Rektor Dahlsgatan 4 H
Tel/Fax: 0456–140 37 Mobil: 0730–25 40 14

LÁSZLÓ BÉLA *ET-tag, Göteborgi felügyelő*
418 31 GÖTEBORG Vädersolsgatan 21
Tel: 031–54 27 19 Mobil: 076–204 10 80

PAP IVÁN *központi pénztáros*
181 30 LIDINGÖ (STH) Frisksportarvägen 2
Tel: 08–731 83 60 Fax: 08–731 08 28

VERESS ILDIKÓ *Szeretetszolg.orsz.megbízott*
352 47 VÄXJÖ Hjalmar Petris Väg 10 B
Tel: 0470–76 34 42

TOVÁBBI GYÜLEKEZETI VEZETŐK

DEÁK GYÖRGY *Borås felügyelő*
507 54 BRÄMHULT Jutegatan 11
Tel: 033–23 03 07

FEKETE JENŐ *Eskilstunai felügyelő*
633 53 ESKILSTUNA Klarbärsvägen 23
Tel: 016–12 00 39 Mobil: 070–920 33 72

DEÁK JÁNOS *Halmstadi gondnok*
302 51 HALMSTAD Stålgatan 36
Tel/Fax: 035–10 89 74 Mobil: 070–491 08 74

id. VASZI ÁRPÁD *Helsingborgi felügyelő*
252 75 HELSINGBORG Närlundavägen 10
Tel: 042–28 21 35

GAAL ANDRÁS *Jönköpingi felügyelő*
567 31 VAGGERYD Smedbygatan 21
Tel: 0393–161 69

BÖDECS MARGIT *Katrineholmi felügyelő*
642 33 FLEN Junivägen 9
Tel: 0157–129 04

PAPP ANNA *Ljungbyi felügyelő*
341 37 LJUNGBY Ågårdsvägen 19
Tel: 0372–819 67

PITLIK PÁLHÁZI KATALIN *Malmői felügy.*
217 46 MALMÖ Roskildevägen 9 A
Tel: 040–26 76 38

REHÓ ISTVÁN *Västerås felügyelő*
723 51 VÄSTERÅS Glasbägargatan 7
Tel: 021–12 09 91

SPÁDA JÁNOS *Växjöi felügyelő*
352 47 VÄXJÖ Hjalmar Petris Väg 10 B
Tel: 0470–76 34 42 Mobil: 076–233 66 17 *(új!)*

TÂNGAGÄRDE Gyülekezeti Otthon
Tel: 033–27 50 22

Külföldről előbb Svédország hívószámát, a 0046-ot kell tárcsázni, s a körzetszám előtti 0-t el kell hagyni.

Tóth Károly Antal

Aki a reményt hozza

Advent a várakozás ideje. Arra várunk, hogy megérkezzen az, aki megváltoztathatja az életünket.

De hiszen nem reá várunk – mondhatná valaki –, hanem csak a születése évfordulójára, amely az idők folyamán talán a legszebb családi ünneppé változott. A szeretet jegyében vásárolunk egymásnak ajándékokat, és ezt a néphagyomány kapcsolta éppen ehhez a talán mindig is misztikus elképzelésekkel körülvett naphoz. A karácsony a legjobb esetben röpke mosolygó pillanat a megélhetésért folytatott hajsza és a különböző hatalmaknak a világ fölötti uralomért folyó csatái közben mind embertelenebbé váló életünkben.

Pedig valójában Jézust várjuk, karácsonykor pedig a születését és Őt magát ünnepeljük, még ha nem tudjuk is pontosan, melyik napon jött a világra. Jelenléte áthatja az egész esztendőt, amelynek során ismételten ünnepeljük Őt és mindazt, amit értünk vállalt földi élete során tett.

Az ünnepek sora minden évben újra kezdődik, mert nem futó látogatóba jött hozzánk, hanem, mint feltámadása után mondta: „veletek vagyok mindennap, a világ végéig". (Mt 28,20) Ezért minden évben nem csupán felidézésnek, hanem megismétlésnek is tekintendő valamennyi cselekedete. Jézus Krisztus számunkra esztendőről esztendőre megszületik, kínhalált szenved értünk, feltámad és felmegy a mennybe. Aki mindezt úgy tekinti, mint régmúlt események emlékképeinek felidézését, az téved. Hiszen Jézus szüntelen jelenlétével jelen idejűvé válnak a múlt ezen történései, amelyeknek – ha a valós mivoltukkal egyezően értünk valóknak és így magunkénak tudjuk érezni őket – egész lényünkkel és életünkkel magunk is részeseivé válhatunk.

Sokan nem fogják fel ennek a jelentőségét. Most ne csak az istentelenekre gondoljunk, mert találunk köztük a keresztények valamennyi felekezetéhez tartozókat is. Jézus földi életének első pillanatától arra emlékeztet minket, hogy a világ minden sivársága, sorsunk minden nehézsége ellenére gazdag életet élhetünk, ha észrevesszük, hogy Ő mellettünk van, és mi is mellette maradunk. Egész tanítása erről szól. A gazdag élet nem baj-, nem nélkülözés-, és nem áldozatmentes. Ellenkezőleg: az áldozatból fakad minden élet. A földön is, és az is, amely halálunk után várna bennünket Jézus oldalán. Az erről szóló tudással Jézus a reményt adja nekünk, mert megértjük, hogy semmi nem értelmetlen és nem hiábavaló. De a remény beteljesedése attól függ, hogyan éljük az életünket.

Jézustól tudjuk (lásd Mt 19,25–26), hogy Isten nélkül helyesen élnünk nem sikerül. Segítséget kell kérnünk hozzá. Mindenekelőtt el kell döntenünk, hogy hajlandók vagyunk-e kérni, és készek vagyunk-e arra, hogy teljesítsük kérésünk megvalósulásának feltételeit.

Miután tanítványait megtanította a Miatyánkra, Jézus így szólt: „…kérjetek és kaptok, keressetek és találtok, zörgessetek, és ajtót nyitnak nektek. Mert mindenki, aki kér, kap, aki keres, talál, és aki zörget, annak ajtót nyitnak." (Lk 11,9–10)

Ha kitartóan és bizalommal imádkozunk, biztosan meghallgatásra találunk, és Isten segítő kegyelmében részesít bennünket.

Kétségtelen, hogy a legnagyobb és legfontosabb lelki támaszunk az életben az, hogy Jézus Krisztus önmagát ajándékozta nekünk örökségül.

Az utolsó vacsora főpapjaként, miután a kovásztalan kenyeret megszentelte, nem azt mondta, hogy *„ez emlékeztessen titeket énrám"*. Azt sem, hogy *„én benne vagyok ebben a kenyérben"*. Hanem egyszerűen így: „ez az én testem". Azonosságot jelentett ki önmaga és a megáldott kenyér között. Ez azt jelentette, hogy ha majd mi a halála után hasonlóképpen cselekszünk, Ő jelen lesz köztünk a megáldott kenyér formájában. Ugyanezt mondta a megáldott borra is, amelyet véreként nevezett meg.

(Folytatása a 31. oldalon)

Az ő háza mi vagyunk

„Mert minden háznak van építője, aki pedig mindent felépített, az Isten az. ... Krisztus mint Fiú hű a maga házához. Az ő háza mi vagyunk, ha a bizalmat és a reménység dicsekedését mindvégig szilárdan megtartjuk. Ezért, amint a Szentlélek mondja: Ma, ha az ő szavát halljátok, ne keményítsétek meg a szíveteket." (Zsid 3, 4-8.)

Nemrégiben valaki sokat sejtetőn így szólt hozzám: úgy mondják, a papok jó emberismerők. Tudtam, hogy ennek épp ellenkezőjére utal, s beláttam legutóbbi tévedésemet. Közben azon morfondíroztam, hogy számomra soha nem az volt a fontos, hogy kiről mit tudok, hanem az, amit az illetőben látni szerettem volna: valakit, akiben nyugodtan megbízhatok.

Egyáltalán, van-e, aki jó emberismerő? Be kell látnunk, hogy e megállapítás egyedül a teremtő Istenre illik. Ő az, aki egész világunkat, s benne az embert is „felépítette". „A föld porából" alkotta, igaz, de lelket is lehelt belé, hogy olyan legyen, amilyennek látni szerette volna, amilyennek látni szeretné ma is. Alkotótársává teremtette az embert, hogy az, adott környezetében, önmaga folytathassa a teremtő, az építő munkát: alakítsa, szépítse, nemesítse világát.

Nem kétséges: csodálatos dolgokat alkotott az ember, de megdöbbentő szűklátókörűsége is! Tűzvész, árvíz, földrengés, háború, emberi gonoszság egyaránt romba döntheti kezének alkotását. Darabokokra hullhat egy közösség ezredéves alkotása, széthullhat egy ország, mélybe süllyedhet akár a legfényesebb kultúra is. Az ember képes elpusztítatani akár egész világát is. Magunk tanúsíthatjuk.

Az összedőlt ház helyébe az ember újnak építésébe kezd. Körültekintőbben választja meg a helyet, időtállóbb anyagból húzza fel falait, s ügyel, milyen alapra helyezi azt! Először a tudat s a lélek szintjén végez „talajegyengetést". S ha belátja, hogy a mindenséget építő Isten áldása nélkül fáradozása hiábavaló, akkor lélekben először Istenhez fordul segítségért.

A mindeneket építő Isten, fiában, Jézus Krisztusban egy új alapot jelölt meg szegletkőként, melyre bizton építhetünk: lelki házat, egyházat, hívők közösségét, családot, egyéni életet egyaránt. Az ő háza mi vagyunk – mondja igénk –, ha a belé vetett bizalmunk megingathatatlan marad, s ha oly biztos reménységgel vagyunk iránta, mellyel akár dicsekedhetünk is szüntelen!

Vajon ismerjük-e eléggé önmagunkat, s ismerjük-e eléggé embertársainkat? Tudjuk-e, kikkel kell összefognunk új házunk tervezésekor, s hogy milyen alapra, milyen anyagból, s főként kikkel akarjuk azt felépíteni?

Mert Isten megengedi, hogy az összedőlt régi helyett új házat építsünk. De nem elég az elhatározás, az erő és a tettrekészség; mielőtt hozzáfognánk, meg kell hallanunk a Lélek hangját. Karácsony fényszórós sziporkázásában, csengettyűs csilingelése közben halljuk meg a szenvedők kiáltását, az árvák sóhaját, a gyászolók sírását, a nélkülözők könyörgését. S halljuk meg újból a betlehemi angyal hangját: Ne féljetek, mert íme, hirdetek nektek nagy örömet, amely az egész nép öröme lesz: Üdvözítő született ma nektek!

Molnár-Veress Pál

A kövek összerakásának ideje

A magyar anyanyelvű evangélikusok első világtalálkozója

Ötévnyi előkészítő munka után kibontotta zászlaját a Magyar Evangélikus Konferencia (Maek) a reformáció hónapjában, október 13–14-én Orosházán, a magyar anyanyelvű evangélikusok első világtalálkozójának keretében. Az intézményt azzal a régóta érlelődő szándékkal hívták életre, hogy hivatalos formában, egy „világszervezet" égisze alatt legyen mód a szétszóródott köveket összerakni, a „puzzle" darabjait összeilleszteni, azaz kialakítani a hazánkban, a Kárpát-medencében és a világon bárhol élő magyar evangélikus (protestáns) gyülekezetek határokon átívelő összefogását, testvéri és szolgálati közösségét. A nagyszabású orosházi rendezvénysorozat sokszínű programja nemcsak formájában, de tartalmában is megmutatta: a magyar evangélikus világszervezet előtt a jövőben széles távlatok nyílhatnak a magyar–magyar evangélikus kapcsolatok fejlesztésében és erősítésében.

A megnyitó ünnepi istentiszteletet megelőzően, 15 órától hívták össze a Maek közgyűlését, amelyen a korábbi háromtagú elnökséget héttagúvá bővítették. *Prőhle Gergely* elnök, valamint a két alelnök, *Gáncs Péter* és *Benczúr László* mellé megválasztották *Adorjáni Dezső Zoltán* erdélyi püspököt, *Gémes Pált,* a Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetségének társelnökét, *Nagy Olivér* alsószeli lelkészt, a szlovákiai magyar evangélikusok küldöttét, valamint *Blázy Árpádné* beosztott lelkészt. Titkos szavazással megválasztották az alapszabályban rögzített bizottságok tagjait is.

Az orosházi templomban telt ház, több mint ezer ember előtt a 18 órakor kezdődő ünnepi istentiszteleten *Ittzés János* elnök-püspök szolgált igehirdetéssel Jn 11,42–51 alapján. Arra hívta fel a figyelmet, hogy a Maek zászlóbontásának történelmi jelentőségű eseménye és az afölött érzett lelkesült öröm nem homályosíthatja el a teológiai látás józanságát. „Valóban egységet teremt-e a nyelvi és a vérségi összetartozás?" – tette fel a kérdést egyházunk elnök-püspöke, majd rámutatott, hogy sokszor az egy anyanyelvet beszélők közül sem beszéli mindenki ugyanazt a nyelvet. Ittzés János hangsúlyozta, hogy az evangélium örömüzenetének tartalma az, amelyben a nyelv, a kommunikáció nem elválaszt, hanem összeköt bennünket, és az igazi egységet nem az a vér teremti meg, amely az ereinkben csörgedezik, hanem az, amelyik értünk hullott – ez a valódi egység és közösség alapja.

Az istentiszteletet követően a világtalálkozó házigazdája, a Nyugat-Békési Egyházmegye esperese, *Ribár János* köszöntötte a Maek minden résztvevőjét és meghívott vendégét. A felszólalók közül elsőként Gáncs Péter püspök lépett a pulpitus mögé, hogy hivatalosan bejelentse a Magyar Evangélikus Konferencia megalakulását. Őt követte *Zászkaliczky Pál* nyugalmazott lelkész, a Maek titkára, aki felolvasta az alapszabálynak a szervezet célkitűzéseit megfogalmazó szakaszát.

A köszöntések sorát Prőhle Gergely megválasztott országos felügyelő, a Maek elnöke nyitotta meg. A Magyarországi Evangélikus Egyház meghívását elfogadó *Szili Katalin,* a Magyar Országgyűlés elnöke szívből jövő örömének adott hangot a Maek megalakulása kapcsán, és köszönetet mondott azért, hogy az egyházak azokban a történelmi időkben is meg tudták őrizni magyar identitásukat, amikor ez megpróbáltatást jelentett. Rámutatott, hogy a megkezdett evangélikus „puzzle" nincs befejezve, nyitott, így reményt ad a gyarapodásra, és lehetőséget biztosít a további kapcsolatok építésére.

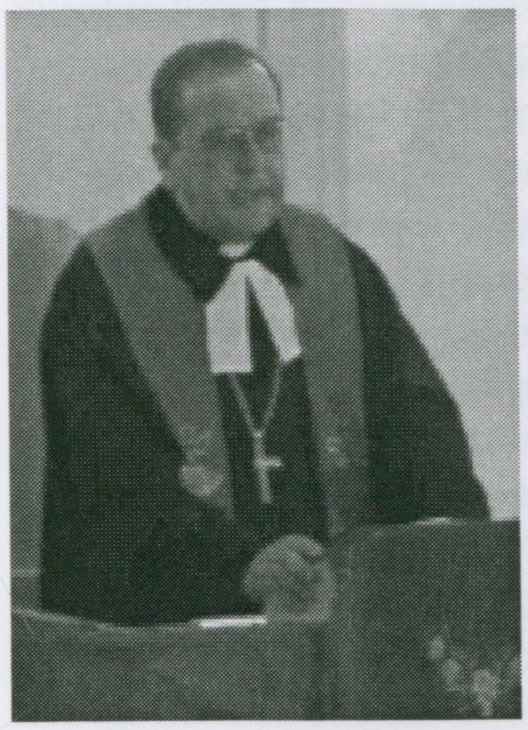

Balog Zoltán, a parlament emberi jogi, kisebbségi, civil- és vallásügyi bizottságának elnöke arról szólt, hogy míg a politikának nem illik sem dicsérni, sem bírálni az egyházakat, addig az egyházak ezt megtehetik a politikával, mivel olyan autonóm közösségek, amelyek a politikától függetlenül is teszik a dolgukat. Dicséretként hangzott el, hogy az evangélikusok fel merik vállalni, hogy a legtöbb belső különbözőséget mutatják kifelé, miközben ennek ellenére keresik a közös utakat. „Ez is lehet szolgálat az ország, a nemzet felé" – jegyezte meg Balog Zoltán.

A határon túli magyar evangélikusok nevében *Pátkai Róbert,* a Külföldön Élő Magyar Evangélikus Lelkészek Munkaközösségének (KÉMELM) elnöke mondta el történelmi visszaemlékezésekkel tarkított köszöntését. A világtalálkozó megnyitó ünnepségét *dr. Frenkl Róbert* országos felügyelő szavai zárták, aki köszönetet mondott a zászlóbontásért, és reményét fejezte ki, hogy Isten megáldja ezt a törekvést.

Október 14-én az Orosházi Evangélikus Általános Iskola és Gimnázium díszterme adott otthont a konferencia programjainak. Reggeli áhítatában Adorjáni Dezső Zoltán az új világszervezet kihívásai kapcsán kiemelte, hogy a hidakat fel kell építeni, és az úton el kell indulni.

Az első előadást *dr. Fabiny Tamás* püspök tartotta, melynek mottójául Préd 3,5-öt választotta: „Megvan az ideje a kövek szétszórásának, és megvan az ideje a kövek összerakásának." A magyarság széthullásának történelmi példái nyomán a püspök három metafora segítségével – a Maek erős várának, családi házának és templomának a képével – felvázolta a hallgatóság előtt a Magyar Evangélikus Konferencia ideális jövőképének vízióját.

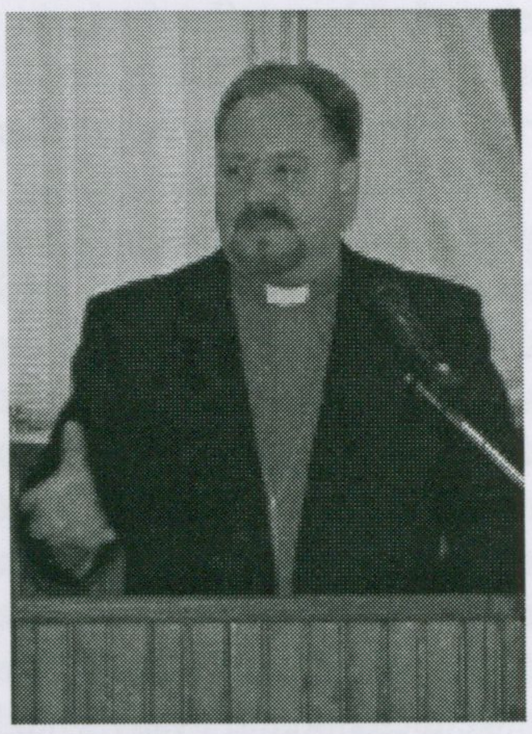
Ittzés János, a nyugati (dunántúli) egyházkerület püspöke

Gáncs Péter, a déli egyházkerület püspöke

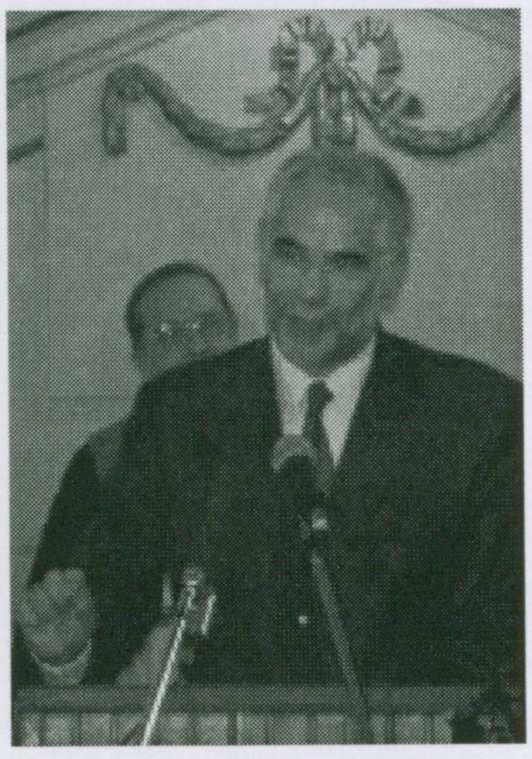
Fabiny Tamás, az északi egyházkerület püspöke

Adorjáni D. Zoltán, az erdélyi egyházkerület püspöke

Prőhle Gergely egyetemes felügyelő, a Maek elnöke

Balog Zoltán, az országgyűlés emberi jogi bizottságának elnöke

A Mt 9,37 alapján tartott, „Az aratnivaló sok..." című előadásában Gémes Pál a nyugat-európai magyar gyülekezetek helyzetéről is szót ejtett, s ezzel már elővételezte a szünet után következő, határon túli magyar közösségek bemutatkozását, melynek moderátora dr. Frenkl Róbert volt.

A felvidéki evangélikusok képviseletében *Badin Ádám* rozsnyói presbiter és *Srna Zoltán,* a Szászd–Ipolyszakállosi Evangélikus Egyházközség felügyelője számolt be a szlovákiai magyar gyülekezetek helyzetéről.

A szép számú erdélyi küldöttség nevében *Fehér Attila* püspöki tanácsos, *Zelenák József,* a Brassói Egyházmegye esperese és *Köncze Geréb Árpád,* a Kolozsvári Egyházmegye esperese ismertette a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház magyar evangélikus gyülekezeteinek életét és a szolgálati munkaágak részleteit.

A Nyugat-európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetségének munkájáról *Gémes István,* az *Útitárs* és a *Koinonia* folyóirat szerkesztője és Gémes Pál stuttgarti lelkész osztotta meg gondolatait a hallgatósággal.

Az ausztriai magyar evangélikusság helyzetét *Solymár Mónika,* az Ausztriai Magyar Evangélikus Gyülekezet lelkésze és *Mesmer Ottó,* az Őriszigeti Evangélikus Egyházközség lelkésze foglalta össze.

Az Amerikai Egyesült Államokból érkezett *dr. Tomaschek László* az Egyesült Államokban és Kanadában élő magyar evangélikusok között végzett munkáról számolt be, és egyúttal tolmácsolta az Amerikai Magyar Evangélikus Konferencia elnökének, *Bernhardt Béla* főesperesnek az üdvözletét is.

Az öt országot átfogó észak-európai magyar gyülekezetekről *Molnár-Veress Pál* lelkész és *Jordáky Béla* főfelügyelő mondott megdöbbentő adatokat: Dániában közel három évtizede megszűnt, Norvégiában hét éve lelkész nélkül működik a magyar gyülekezet. Svédországban 14, Finnország és Észtországban 1-1, összesen tehát tizenhat magyar gyülekezetben mindössze egyetlen lelkész végez szolgálatot.

A konferencia zárszavában Prőhle Gergely emlékeztette a hallgatóságot, hogy az emelkedett hangulatnak és az ünnepi örömnek ki kell egészülnie a realitásérzékkel: az ötletek és kezdeményezések megvalósítási szándékát összhangba kell hozni az anyagi lehetőségekkel. Nem elég csupán látogatni egymást; a gyülekezeteknek – határon innen és túl – részévé kell válniuk egymás életének is.

A rendezvénysorozat a Művészetek Házában ért véget, ahol Badin Ádám szavalatait, *Bárdosi Ildikó* és *Dsupin Pál* népzenei betéteit hallgathatták meg az érdeklődők. A záróáhítat szolgálatát Gémes István végezte.

Petri Gábor

Az Orosházán megrendezett konferencián egyházi közösségünk képviselői több egyházi vezetővel is tárgyaltak, arra kérvén őket, hogy szükség szerint küldjenek szolgálattevőket lelkészünk tehermentesítésére, továbbá, hogy a közeljövőben kilátásba helyezett svédországi látogatásuk alkalmával segítsenek felfrissítenünk és megerősítenünk kapcsolatainkat a svéd egyházzal. Egyúttak felkérték a püspök urakat, hogy a látogatás megvalósulása esetén igehirdetéssel szolgáljanak itteni gyülekezeteinkben. A felkérést örömmel elfogadták.

Művelt testhez művelt lélek illik

avagy válhat-e lelkész egy sportolóból?

Szerénytelenség nélkül mondhatom, hogy eddigi életem nem sorolható a hétköznapiak közé, de nem állítom azt, hogy minden eddigi ténykedésemet egy előre jól meghatározott cél vezérelte volna. Bár mindig idegenkedtem a sablonos élet gondolatától, de azt sem mondanám, hogy eddigi tetteimet valamiféle kalandvágy hajtotta volna; sokkal inkább arra vágytam, hogy életem színes és mozgalmas, a szó nemes értelmében gazdag legyen.

Még fiatal vagyok - alig múltam húsz éves -, és bár furcsán hangzik, de eddigi rövid életem során bizony már többször váltottam életcélt. Rájöttem arra, hogy egy-egy korábban jelentéktelennek tűnő dolog egyszerre csak értelmet kapott mindennapjaimban, s gyors irányváltásra késztetett.

Óvodás koromtól kezdve, gyakorlatilag egész gyermekkoromon át időm nagy részét sportolással, edzésekkel és versenyekkel töltöttem. Kezdetben szertornáztam, s az igazságot megvallva nem is voltam benne olyan jó, de végül is nem ezért, hanem átlagon felüli magasságomért tanácsoltak el e sportágtól. Mire felcseperedtem, már 193 centire nyúltam, s ez arra indított, hogy az atlétikában próbáljak kibontakozni és „karriert" építeni. Eleinte még nem tartoztam a nagy reménységek közé, s nem akadt senki, aki már indulásból "felfedezett" volna. Végül is egy jelentéktelennek tűnő megyei versenyen figyeltek fel rám, s ettől kezdve körülöttem minden megváltozott. Pedig semmi rendkívüli dolog nem történt, csupán az, hogy tetté érlelődött bennem az engem már hosszú ideje foglalkoztató gondolat: hogy jobb vagyok, többet tudok annál, mint amit magamból eddig megmutattam. Mindez erős motivációvá alakult át bennem, s ettől kezdve mint egy megállíthatatlan belső motor hajtott egyre előrébb, egyre magasabbra, a helyi szintről a megyeire, megyeiről az országosra. Egyik akadályt a másik után véve sorra döntöttem a számomra addig megdönthetetlennek hitt csúcsokat. Dekatlonban, azaz tízpróbában (100, 400 ill. 1500 m-es futás, távolugrás, súlylökés, magasugrás, gátfutás, diszkoszvetés, rúdugrás, gerelyhajítás) az ország legjobbjai közé tornáztam fel magam, s úgy éreztem, hogy szinte megállíthatatlan vagyok! És mégis megálltam. Igazából nem az tett boldoggá, hogy országos ifjúsági bajnok lettem, hanem valami ennél fontosabbnak a felismerése: megtanultam azt, hogy bármit, amit tenni akarok, először tudatosítanom kell önmagamban, s ha ez a lépés sikerrel jár, a többi, a gyakorlatban való reprodukálás, a megvalósítás már játszi könnyedséggel megy. S ez a felismerés rányomta bélyegét további életemre.

Egy pillanatig sem sajnálom, hogy akkor ott, a csúcs közelében megálltam, sőt, ma már bátran merem mondani, hogy megérte irányt változtatni! Érdeklődési körömben egyre több helyet kapott a művelődés; nem mintha idáig háttérbe szorult volna, de ehhez korábban mindig egy kis szülői ösztönzésre is szükségem volt. Az értelmi és lelki szintű művelődés mellett egy pillanatra sem hanyagoltam el a test művelését és folyamatos alakítását, hiszen mindig fontosnak éreztem a testkultúrát, a mozdulatok finomítását, kecsesebbé való formálását is. Egyre többet kezdtem foglalkozni a mozgáskultúrával, mígnem kikötöttem a versenyszerűen művelt társasági táncnál. Öröm volt tapasztalni, miként alakítják az egységes egészbe öntött apró mozdulatok az ember mozgását, miként befolyásolják járását és gesztikulációs világát. Mára már mind a standard, mind a latin-amerikai táncokban otthon érzem magam, s azzal büszkélkedhetek, hogy ezek oktatásában tanári státusig jutottam el.

Hobby szintjén aztán helyet kapott életemben többek között a barlangászás, a sziklamászás, a falmászás is. Tény, hogy alulról nézve is páratlan szépségű a Tordai-hasadék vagy a Békás-szoros, de onnan fentről, a sziklafal magasából letekintve még izgalmasabb képet nyújt. S egy sziklafalra függesztett sátorban eltöltött éjszaka élményével sem igen vetekedhet akármi. Nem vitás, hogy a Vargyas-patak medrében eljutni a homoródalmási Orbán Balázs-barlanghoz már önmagában is szép teljesítmény, de végig kúszni és mászni a szoros 124 barlangját, vagy 70 méterrel a föld alatt vak sötétben egy kivezető járat után tapogatózni, az sem akármi! S ott a mélyben bizony el lehet tűnődni az élet értelmén, s meg lehet tapasztalni, mit jelent a próbatétel, a küzdés és főként a kitartás.

A próbatétel, küzdés és kitartás viszont nemcsak fizikailag tapasztalható, hanem éppúgy a lélek szintjén is. És épp itt látom a kapcsolódási pontot korábbi és mai életem, egykori és mostani céljaim között. Mert valóban joggal teszik fel sokan a kérdést: vajon mi ösztönözhet egy sporttal, tánccal és sziklamászással foglalkozó fiatalembert arra, hogy egyszer csak lelkészi pályát válasszon? S a nekem szegezett kérdésre egyszerűen válaszolok: én nem látok ellentmondást ezek között! Mert mindezek, így együtt formáltak olyanná, amilyen vagyok, s mindezeknek teljessége alakította ki bennem a kitartást, a türelmet, az egymástól távoli dolgokat összefüggésben látó és láttató szemléletmódot, avagy világképemet. És szinte igazolást

Vargyasi-szoros - Lócsűr

látok abban is, amikor a bibliai apostolokra vagy prófétákra tekintek, hiszen legtöbbjük számos testi próbát állt ki, mielőtt lélekben erőssé vált. Mert ha igaznak bizonyult, hogy az ép testben ép lélek lakozik, akkor az is igaz kéne legyen, hogy az erős testhez erős lélek, a kiművelt testhez pedig kiművelt lélek illik. A test és lélek egymással kölcsönhatásban formálódik!

Mai világunkban viszont szinte kizárólagossá vált a mindent a matérián és a testieken át szemlélő életmód, az anyagiakért és a testi élvezetekért folyó hajsza. Világunkban nem nehéz felfedezni azokat a ferde jelenségeket sem, amelyek a bibliai Sodoma és Gomora jellemzői voltak, s amelyek pusztulásukhoz vezettek. Az a társadalom, amely kizárja életéből Istent, sőt, tudatlanságából adódóan ateistának, azaz istentagadónak azonosítja be magát, az menthetetlenül pusztulásra ítéltetett. Az nem lehet mentség, hogy a mai ember tévútra kanyarodásához történelme folyamán hozzájárult maga az egyház is, és hogy az általa évszázadokon át megrajzolt és az emberekre ráerőszakolt, könyörtelenül büntető és kíméletlen Isten képe volt az, amelytől a legtöbben elfordultak, amelyből és akiből nem kértek. Különösen fájó, hogy mindez éppen a mai fiatalság körében alakított ki egyfajta kiábrándulást, távolságtartást és elzárkózást. Engem zavar ez a mai helyzet, és minden tehetségemmel változtatni szeretnék rajta!

Ha a változtatásra irányuló korábbi törekvések sikertelenneknek bizonyultak, akkor úgy érzem, hogy épp nekem, nekünk, mai teológusoknak és lelkészeknek kell törekednünk leginkább arra, hogy eltévedt gyermekeinket és ifjainkat szeretetben felkaroljuk, s az ijesztő, könyörtelen és kíméletlen istenkép helyett elmagyarázzuk és felmutassuk nekik a szerető Isten arcát. Azt az Istent, aki Jézus Krisztusban emberi formát öltve közöttünk élt, Szentlelke által ma is közöttünk van és érettünk ténykedik. A mitológiai istenarc helyett az élő Isten képmását kell felmutatnunk nekik!

Ma már tudatosan alakítom életemet, és célomul tűztem ki, hogy otthon is, de a világ sok-sok táján eljussak minél több emberhez, és missziós munkát végezzek nem csak az ifjak körében, hanem minden más korosztályban is. Ezen belül a legfontosabb dolog az ifjúság alakítása mindenféle téren. A lelkivallásos nevelés az óvodától az egyetemig végig kell kísérje gyermekeink és ifjaink életét, hogy biztos alapra építhessék jövőjüket. Nem akarok rájuk erőltetni egy általam felismert istenképet, hanem azt szeretném, ha mindenki saját maga fedezné fel a szerető és minket kegyelmében megtartó Istent!

Hogy be tudom-e fejezni teológiai tanulmányaimat, hogy lelkész leszek-e, és hogy elképzeléseimet meg tudom-e valósítani, az mind-mind a jövő titka. De kérem Istent, úgy segéljen, hogy jóra való törekvésem jó eredménnyel célba érjen!

Domokos Tibor
II. éves ev. teológus, Kolozsvár

Rendhagyó reformációi emlékünnepély Brassóban

Brassóban rendhagyó reformációi ünnepségre került sor, melyen a romániai magyar és szász evangélikus püspökök mellett jelen volt Mark S. Hanson amerikai lutheránus püspök is, aki egyben a Lutheránus Világszövetség (LWF) elnöke. Október 30-án a három püspök a kormány képviselőivel is találkozott Bukarestben, melyről sajtótájékoztatón nyilatkoztak. Az amerikai püspök külön kiemelte a miniszterelnökkel folytatott beszélgetést, melyen az egyházzal kapcsolatos, fontos, életbevágó kérdésekről esett szó. Románia EU csatlakozását pozitívan véleményezve kiemelve az ország gazdasági fejlődését. Cristoph Klein, szász evangélikus püspök hozzátette, hogy egyházi szempontból is előnyös az EU-hoz való csatlakozás, hiszen így az erdélyi lutheránusok tagjai lehetnek a nagy európai lutheránus családnak. Adorjáni D. Zoltán püspök elmondta, hogy a találkozón négy fő pontot érintettek: a restitúciót, a vallásügyi törvényt, a diakóniát, valamint a kisebbségi jogokat. Hanson püspök előadásában beszámolt arról, hogy a világon 70 millió lutheránus él, melyből 66 millió tagja az LWF-nek, mely főképpen az egységre, az emberi jogok védelmére, valamint a nőknek és az ifjaknak az LWF-be való bevonására koncentrál. Elmondta, hogy a lutheránus vallás konfesszionális vallás, melyben az Ágostai Hitvallás az identitás fundamentuma. Az egyház fontos eleme az ökumenizmus is, ugyanis az Ágostai Hitvallást azért írták, hogy megőrizze a Nyugati egyház egységét, és nem azért, hogy a lutheránusok kiszakadjanak Jézus Krisztus testéből. Szólt a misszió fontosságáról is: az egyház eszköz, mellyel Isten dolgozik a világban. Az egyház fő feladata: egységet vinni oda, ahol széthúzás és harc van. Előadása végén kiemelte a más felekezetekkel, vallásokkal való nyílt dialógust, amely arra hivatott, hogy – bár különbözőek vagyunk – a béke útjának megtalálását segítse. Hanson püspök kihangsúlyozta, hogy számára külön élményt jelent egy olyan városban és gyülekezetben ünnepelni, ahol ennyire erősek a reformáció gyökerei. Az illusztris vendégek és az egybesereglett gyülekezet Brassó óvárosának központjában, a Fekete templomban tartotta ünnepi istentiszteletét, mely a szász liturgia szerint folyt le, s amelyen Hanson hirdette az igét, majd három püspök áldotta meg a gyülekezetet. Az ünnepi est szeretetvendégséggel zárult.

Evangélikus Harangszó

Útban a Fekete templom felé

Szente Imre

CSILLAGHULLÁS

Két fényes csillag hullt le két egymást követő őszi hónapban a magyar égről, a magyar szó két bővízű forrása apadt el örökre. Október 7-én **Sütő András** ravatalát vette körül a „határtalan haza" gyásza és kegyelete a marosvásárhelyi Vártemplomban; november 28-án **Határ Győző** halálhírét, a wimbledoni „Kismagyarország" – *Hongriuscule* – elárvulását közölte a magyar tévé. Egymástól sok tekintetben nagyon is távoli pályákon, de mind a ketten ugyanannak a magyar glóbusnak vonzásában keringtek, ugyanannak a magyar nyelvnek szerelmesei és páratlan művészei voltak.

Sütő Andrással személyesen csak egyszer találkoztam, akkor is szerencsés véletlen folytán: egy nyári délután a pesti utcán egymásba botlottunk Veress Zoltánékkal, akik éppen hozzá igyekeztek, és engem is bevettek a társaságba. Hálás vagyok ezért nekik. Határ Győzővel viszont emigráns fórumaink, lapok és konferenciák hoztak össze, levelezésben voltunk, főleg mióta a világháló ezt megkönnyítette. Utolsó levélváltásunk idei születésnapjával (nov.13.) kapcsolatos; gratulációmra válaszolva beszámolt a Charles trónörökös palotájában tartott rendezvényről, melyen Ötvenhatot és őt ünnepelték. Már-már bizakodtam, hogy túléli súlyos beteg feleségének naponta várható s azóta bizonyára bekövetkezett halálát, de lám, hiába.

Róla két évvel ezelőtt, amikor a kilencvenet betöltötte, részletes bemutatást írtam az Új Kévébe. Persze neki is megküldtem villámpostával. Odamondogatásaim ellenére annyira megnyerte a tetszését, hogy kérésére fölvettem az akkor már betervezett és a tavalyi könyvhétre kiadott *Határ-breviárium*ba is, amelyben mintegy 270 oldalon témák szerint csoportosítva válogatást nyújtottam a szerző irdatlan életművéből. E breviárium előszavát felolvastam az önképzőkör legutóbbi, novemberi gyűlésén, s minthogy a szólásszabadság e kíméletlen s ugyanakkor nyájas harcosának elnézést kérő mentegetőzését is tartalmazza, célszerűnek látom, hogy itt is közrebocsássam az immár örök elnémulásba süllyedt szerző sírontúli üzeneteként.

Ez a Breviárium

nem a teljes életműből válogat, hanem jószerint csupán a bölcseleti művekre, az „életút" köteteire és HGy rendhagyó irodalomtörténetére szorítkozik, míg a lírai, szépprózai és a drámai termést csak mintegy kiegészítésképpen, alkalmilag érinti

az idézeteket részben az évtizedek folyamán külföldön megjelent „aranytáblás" kötetekből, részben az otthon kiadott *Antibarbarorum libri*-ből és *Irodalomtörténet*ből írtam ki változtatás nélkül – hacsak nem láttam célirányosnak rövidíteni, összevonni vagy a gördülékenység, világosság kedvéért egy-egy kötőszót-mit betoldani

a szövegösszefüggésükből kiragadott idézetek, ábécé-rendbe szedett „témák" alá csoportosulva, egymás mellé kerülve általában erősítik

nagyritkán azonban ellentmondásba kerülve gyengítik, úgyszólván kioltják egymást – meggyőződésem, hogy nem véletlenül: ez a bölcselkedő a saját igazságaival szemben is bizalmatlan, amellett nem szégyelli, ha szaván fogják

a válogatás vezérelve: hogy az olvasó magának HGy-nek autentikus szövegeiből alkothasson mennél plasztikusabb, árnyaltabb s igazabb képet HGy-ről mint emberről, íróról, gondolkodóról – s nem utolsó sorban nyelv- és stílusművészről

a hazai olvasó számára kevésbé ismert „rádiós"-munkájáról, könyvkiadásáról, előadókörútjairól az emigrációban

bölcseletéről, ontológiai és társadalmi/történelmi világképéről – ami a határi életmű „szíve-közepeként" természetesen a breviáriumban is központi szerephez jut

a szekularizált Világállamért való (utópista?) rajongásáról s az annak megvalósulását késleltető nemzeti és vallási eszméktől való idegenkedéséről – ez az a pont, ahol már-már kibillen a határi „körpofozás" pártatlansága: a másik „tábor" mintha kevesebbet kapna.

mélységesen pesszimista futurológiájáról, mely időnként prófétai dühvel párosulva sértegetésekre ragadtatja, s hozzájárul „önlerombolásához"

elhallgatni a „szabad szólás szörnyetegének" megbotránkoztató kitételeit hamisítás volna, aminek szándéka, de még gondolata is távol áll az öncenzúrához nem szokott szerzőtől és a cenzúrázáshoz sem kedvet sem jogosultságot nem érző idézgetőtől egyaránt

hogy – a „politikai korrektség" diktatúrája következtében – ma már a demokráciákban is veszélybe került a szólásszabadság, csak az nem látja, aki nem akarja

csoda-e, hogy „túllőve a célon" HGy jogot követel a blaszfémiának? Nem volna-e megszívlelendő ennek az „égetnivaló" nyájas bölcsnek bocsánatkérés-számba menő érvelése?

„...gyakorolja magát az olvasó a nyájasság erényében, tartsa féken ki-kitörni kész indulatait. Terjessze ki nagylelkűen a szólás szabadságát neki nemtetsző, vallási meggyőződését, nemzete, hazája iránti szeretetét akármennyire sértő nézetekre is

gondolja meg: csak szavak azok, amelyeket meg kell bocsátania – s a szavak nem ölnek, míg nem támogatják őket fegyverek

gondolja meg, hogy mint a közelmúlt szörnyrendszereiben már a fegyverek beszéltek, s csikarták ki a fegyvertelenekből a helyeslés ovációit, semmi garancia sincs arra, hogy a jövő nem rejt a méhében hasonló megpróbáltatásokat, sőt, a máris szaporodó vészjelekből szinte biztosra vehető a demokrácia, a Nyugat és a nyugati civilizáció gyengülésével párhuzamosan „új Hitlerek és ajatollák" lokális vagy globális diadalra jutása, akiknek első dolguk lesz megvonni a szólásszabadságot nemcsak a blaszfémiától, hanem a különvélemény leghalkabb pisszenéseitől is

gondolja meg, hogy emberféltésében, aggodalmában üvölti-fröcsköli magából jóslatos igazságait éppúgy mint válogatatlan átkait, gyalázkodásait, trágárságait egy különben szelíd és kiművelt, hallatlan termékenységgel megáldott elme s talán szándékosan ostorozza-sérti éppen azokat, akiket legjobban félt és

szeret, akikkel anyanyelvében osztozik, akiket félszázados emigrációjában sem szűnt meg a távolból figyelemmel kísérni."

A születésnapi köszöntő lepkecsapongása után, fordított metamorfózissal: araszoló hernyóként belerágva magát a határi életmű tömény anyagába

ajánlja „szenét", amit a korántsem „meddő" határi „palából" kikokszolt, az olvasó figyelmébe

Szente Imre

* * *

Sütő Andrásról, illetve akkoriban frissen megjelent *Anyám könnyű álmot ígér* című fájdalmasan szép és hangulatos könyvéről 1970-ben Finnországban írtam; nem emlékszem már, megjelent-e s ha igen, hol. Meglehet, hogy csak magamnak, ellenállhatatlan késztetésből, oly nagy hatással volt rám megrázó tartalma és nyelvi gazdagsága. Felvettem ugyan *Szabad szemmel* című esszékötetembe, de az Új Kéve talán más olvasók kezébe is eljuttatja, akik velem együtt tisztelői és gyászolói ennek a népe-nemzete gondjait oly nagyon szívén viselő nagy írónak.

SÜTŐ ANDRÁS KÖNNYŰ ÁLMA, SZELÍD VÁDBESZÉDE

Nem tudom, mi történik velünk. Mintha gránát csapott volna közénk. Egy gránát, amely nem robbant fel, nem vitte el senkinek a fejét, hanem csak a ragaszkodást a szülőföldhöz.

Hol van ez a szétugrasztott szülőfalu? Lehetne Nigériában, Indiában; tulajdonképpen hol nem lehetne? A világ melyik táján nem csapnak be manapság olyan gránátok? Merő véletlen, hogy ezúttal éppen egy öreg magyar panaszkodik, valaki a határokon kívül élő egyharmadból, *a Mezőségnek hívott erdélyi dombvidék kellős közepében, Kolozsvártól negyven, Marosvásárhelytől hatvan kilométernyire,* Pusztakamaráson. Egy szigeten Makkai Sándor "Holt tengerében". Egy szigeten, melyet egy másik, nagyon is eleven tenger nyaldos, koptat: az idegen népé, az idegen nyelvé. 1762-ben a kálvinisták (azaz a magyarok) száma háromszor annyi volt, mint ma. 1962-ben 420 volt, azóta kb. százhússzal kevesebb. A „fugitívusokat" régen a katonafogdosás és az adó, a közelmúltban, a két háború között a nemzetiségi gyűlölködés, a háború után a mesterségesen szított osztályharc termelte; ma az ipari centrumok s a város vonzása.

Ez a könyv a régi korok katonafogdosásait csak egy mondattal érinti, a modern ipar falubomlasztó hatását kettővel, a nemzetiségi viszályokat – érthető okból – eggyel sem. Annál részletesebben írja le – s ez teszi dokumentum-értékűvé – „a falusi osztályharc" viharait és utórezgéseit, mivelhogy ma már fel szabad mérni e viharok okozta pusztítást, melyet a népgazdaságban, a társadalomban és a lelkekben véghez vittek.

Egy napon így szólt anyám: – Írhatnál rólunk is valami könyvet. A falujába látogató bukaresti író így kapta az első lökést könyve megírásához. A megrendelő azt is kikötötte, hogy a könyv „igaz legyen". *Lenne bár egy könyvecske, ó nem vigasztalónak, hanem tanúskodásképpen egyről és másról, ami megesett velünk.*

Kevés ilyen becsületes tanúságot lehet olvasni magyar nyelven. Dicséret és köszönet annak, aki megírta, aki kiadta, illetve nem akadályozta megjelenését. Mert az igazság kimondása nemcsak az erkölcsi világrendet szilárdítja, hanem – igenis! – vigasztalni is képes, akár többezer kilométernyi távolságra is.

Ebben a kis faluban egy család, a szerző rokonsága nagy *cöccögés* közepette emlékezik a megpróbáltatásokra. Kik szenvedtek többet? A kuláklistára tettek, a bebörtönözöttek, vagy a rettegésben s a meghunyászkodás szégyenében izzadók, a tenyerüket verők? Most együtt „cöccögnek" s mint valami balladát mesélik-hallgatják az egyébként is jól ismert részleteket, akárcsak az első világháborúból megtértek galíciai, doberdói viszontagságait.

Úgy látszik, a világnak ezen a csücskén sohasem fogynak ki a balladai témák. Itt a balladák cselekményének nemcsak ámulásra mindig kész közönsége van, hanem balladai hősei is, mind a cselekvő mind a szenvedő oldalon. Nem vitatható el egyfajta költői hajlam attól az őrmestertől, aki a községházán egyvonalba fölállított parasztok döntésére bízta, a sor melyik végén kezdje a pofozást. Vagy attól a másiktól, aki az elfogott „hadiszökevény" görcsösen rángó arca előtt táncoltatta a borotvát, s ínyenc módra fontolgatta, az orra hegyét vágja-e le vagy a fülét. A későbbiekben „az osztályharc kiéleződése" a ballada mellett még egy új (vagy régi?) műfajjal gazdagította a falu „irodalmát".

Tisztelt elvtársak! Alulírott ... tisztelettel írom a következőket: ezen a nyáron engem kuláklistára vettek... Apja kérvényeinek garmadáját böngészgeti a szerző. *...halomszámra kerülnek elő a tintával, tintaceruzával, géppel írott önéletrajzok, kérvények, azaz könyörgések. Egy újfajta zsoltároskönyv lapjai... Nagypénteki hangulatban íródtak, keresztrefeszített hétköznapokon... Az a fajta próza, amelynek drámai erejét nem jelzők, hanem tények hordozzák. A rövid, kopogó megállapítások... A keltezések után ítélve ebben az 1952-es esztendőben a kuláklistára vett parasztok havonta, sőt hetente és naponta írtak hosszadalmas, több irányú éljenzéssel befejezett kérvényeket, vallomásokat, helyzetjelentést családi és gazdasági állapotukról, betegségről, sőt még étrendjükről is, szegényparaszti helyzetüket igazolandó. A rousseau-i műfajnak egyik legtermékenyebb korszaka ez... Ekkor tűntek fel a rajzoló tehetségek is; némely kérvényben, adócsökkentésért esedezve, a szerző és másolóbarát ékes piros tintával finoman megmunkált iniciálékat használ. Jeles miniátorok – kántorok, könyvelők, segédjegyzők – nevét őrzi az emlékezet. A nehéz kezű útkaparó fél kiló sajt vagy tavaszi csirke ellenében egy-egy helyi Felix Ragusanusszal íratta meg életének komor krónikáját.*

S mégha mindez már a múlté volna! Elég azonban egy séta a faluban vagy a határban, hogy az ember gyógyulatlan sebekkel, „temetetlen holtakkal" találkozzék. Mint az a pusztulásnak kitett új telepítésű szőlő, melybe öt évi verejtékes munkáját, kisember álmait ölte bele az apa. '54-ben átengedték a palásomlásos hasznavehetetlen domboldalt a kisvállalkozóknak, ám az első termés leszüretelése előtt megbánták és visszavették,

illetve „önként felajánltatták a közösbe", mert úgymond „hamis vonalra tértek", s a hátsó ajtón beengedték a kapitalizmust. *Mi dolgoztunk, és ők tértek ezáltal helytelen vonalra* – jegyzi meg keserű gúnnyal a károsult. Ha legalább használni tudná a „közös" a termővé munkált *zsebkendőnyi kertecskéket*! De sem idő nincs hozzá sem munkaerő, marad hát ebek harmincadjára az egész. Így járt *gyümölcsoltó Gergely* is, a szerző rokona, aki *legjobb szőlőszakértő létére mindenféle gyalogmunkát végez*, meg a Gyurka sógor, akinek hét-nyolc éves gyümölcsösét a tagosításkor kettévágták: *Az almafák két anya közt megosztva nézik egyik a másikat; a kerítésen kívül maradva nyulak prédáivá lesznek. A kollektív gazdaság a szétszórtságuk miatt gondot nem fordíthat rájuk; elvileg ahhoz sincs joga, hogy visszajuttassa őket magánkézre. Így maradnak Isten kezében.* – Gyurka sógor meg be akar költözni Marosvásárhelyre, új gyümölcsöst és miniatűr szőlőt telepíteni. Belőle is „fugitivus" lesz.

Ma már elismerik ugyan a hibákat, de az orvoslásukban annál óvatosabbak. A szerző megkérdezi a helyi vezetőket a prédára hagyott gyümölcsfák felől. Ilyen válaszokat hall: *Így kaptuk a rendelkezést. Különben is, egyszer már rendet kellett csinálni. ... Az egyenlőséget csak úgy lehet megteremteni, ha egyeseket meg is sértünk vele. ... Mi, elvtárs, hiába osztjuk-szorozzuk a dolgot. Így jött a rendelkezés, kinek-kinek ennyi jár a háztájiba s kész.*

A múltra vonatkozó önkritikát óvatos duhajokként űzik a csűrés-csavarás mesterei. Egy tanító, aki most *felelős elvtárs a rajonnál*, így nyilatkozik a *túlkapásokról: Nem kellett volna csinálni, de azért helyes volt.* Valaki, egy még okosabb, sietett kijavítani: *Pardon! Ma már nem lenne helyes, de akkor helyes volt. Így kell ezt mondani.* Az együgyű párttag ebből azt szűri le, hogy *azért volt helyes, mert csináltuk. Ha nem csináltuk volna, nem lett volna helyes. És mivel ma nem csináljuk...* De mit szűr le a közönséges halandó? Az ő lelkiállapotát a krónikus bűntudat jellemzi: *Belénk sulykolták, hogy bűnösök vagyunk.* Továbbá ez a praktikus bölcsesség: *Ha valamivel nem értünk egyet, biztonságosabb kétszer is végrehajtani.* S mit szűr le a külső szemlélő, aki átlát a szitán? Azt, hogy a Párt eleve tisztában van vele, hogy rossz az, amit tesz, de a végén örül neki, hogy megtette, elvégezte a piszkos munkát a „történelmi szükségszerűségre" hivatkozva, s megúszta egy kis önkritikával.

A doktrinér szemekben szálka minden, ami összetartja, közösséggé teszi a falut: hagyomány, népszokás. Egy tanfelügyelő 1952-ben kikelt Arany János verse, a *Családi kör ellen: Udvaron fehérlik szőre egy tehénnek... satöbbi. Mit szóljon ehhez az állatállománnyal nem rendelkező falusi proletár? Természetesen: kiki nyugalomba, meg közbe-közbe csupán a macska dorombol, és átveszi egy tücsök csendes birodalmát... Mindez egy letűnt korszak idillikus irodalmi kifejeződése. Ugyanúgy a kukoricafosztás, valamint más szokások, melyeknek jelentős részét a klerikális reakció táplálja: világítás, halottak napja, határkerülés, karácsonyi kántálások, ésatöbbi.* Nem volt kímélet a vasárnapi táncnak sem: *a hatóság széjjelverte a vasárnapi táncot. Ha a gabonabeszolgáltatásban valami lemaradás mutatkozott, vagy más mulasztás történt a falu részéről, mi legyen a legenyhébb büntetés? Nem engedélyezték a táncot. A fiatalok élenjáró falvak után érdeklődtek, hogy oda mehessenek bálozni.* A karácsonyi kántálást, a betlehemezést éjjeli zenének minősítették, amihez külön engedély kell. *Engedély nélkül viszont nem tekinthető éjjeli zenének, hanem csendzavarásnak, jobb tehát, ha kiki lefekszik békében.* Hogy „ma már másképp van", főleg az ilyesmiben szembetűnő: *senki sem üti az orrát a betlehemesek dolgába. Egyáltalán nincs az a jövés-menés, okvetetlenkedés.*

Mindez persze nekünk, anyaországi magyaroknak nagyon is ismerős. Fanyar elégtétellel állapíthatjuk meg, hogy hiszen másutt is úgy volt, mint minálunk. Még az sem látszik túl nagy különbségnek, hogy a nép nyakára küldött satrapák és prokonzulok ott nem magyarul fogalmazták meg parancsaikat, állították össze a kuláklistákat, írták a kilakoltató végzéseket, a büntetéseket és a tilalmakat. S hisz a közös anyanyelv nálunk is illúzió volt csak, valójában a vezetők „más nyelvet" beszéltek, mint a vezetettek. Legtöbbször más vidékről valók voltak, ha meg nagyritkán helybeliek, akkor is idegenek voltak a falu népének.

De vajon megmaradhat-e, virulhat-e az anyanyelv ott, ahol nemcsak a vezetők idegenek, hanem az egész környező lakosság, ennek a falunak közel a fele, nem beszélve az iskoláról, a munkahelyről, az érvényesülés fórumairól? Csoda-e, hogy a magyarságnak e kicsiny szigete, a többi hasonló szigettel együtt lassan de biztosan enyészik, felszívódik. A faluban békés egyetértés uralkodik magyarok s románok közt, nem ritka a vegyesházasság. Ám majdnem biztos, hogy az ilyenekben a magyar fél adja föl anyanyelvét, s a gyerekek már románok lesznek. A magyar iskolának csak alsó tagozata van, egyre fogyó létszámmal. Akik helyben akarják folytatni a felső tagozattal, a román iskolába iratkoznak. A felnőttek, az idősebbek nyelve is fakul, szegényedik. S persze tarkul is, legtöbbször kénytelenségből: az újdonságok, gépek nevét már csak románul tudja az ott lakó magyar. Persze a kényelmesség is közrejátszik abban, hogy sokan már csak *az önkifejezés cserépdarabjait* tudják előbányászni anyanyelvükből. Hát még a magyar irodalomból s kultúrából! Iskola és olvasás híján nem csoda, hogy az író unokahúga Petőfinek épp hogy a nevét ismeri. Ahhoz, hogy élő forrás maradjon az anyanyelv és annak hagyomány-tartalma, az a szellemi szomj és tudatos elhatározás kellene, mely a szerzőt hatalmába ejtette már gyermekkorában. *Degenyeges, fazekas vándorszékelyek szekere körül ólálkodva egy-egy friss jelzőt, igét, ikerszót dugdostam a nyelvem alá, s rohantam szívdobogva, mintha kancsót loptam volna: iafia, iafia!*

Az eredmény nemcsak kielégítő: káprázatos! Ízesebb, gyönyörködtetőbb s gondolkodtatóbb prózát nem tudom, ha ír-e valaki ma nyelvünkön. Kiktől tanult, a vándorszékelyeken kívül? *Olvasmányaimban Arany János után ... királydíszes nyelvi köntösében a hargitai Ábel csatlakozott hozzám, hogy annál sivárabbnak lássék a mi itthoni szegénységünk. A csontra fogyott gebe, aki mégis parazsat akar enni...* Ha a maiak közt keressük rokonát s egyben-másban mesterét, Illyés Gyula jut eszünkbe. Némely részlet a *Magyarok*, a *Puszták népe* hangulatát kelti – persze, hisz a téma is rokon. De a tömörítő, elhallgató, sejtető „balladás" stílus is. Illyési vonás továbbá a kényes dolgok diplomatikus megfogalmazása, közbe-közbe pedig az ugyancsak nem diplomatikus odamondogatás. Sütő András, mint Illyés, a gazda szemével nézi az otthoni tájat, a bütykös ujjak formálta szerszámokat, a kiskerteket és szőlőket, s a gazda szívével méri fel, siratja a falusi ízek, hagyományok elenyészését a vakbuzgó teoretikusok dúlása nyomán. (1970)

Forradalmas karácsonyi ének 1956 hű pásztorairól

Karácsony a kereszténység egyik legnagyobb ünnepe. A várakozás – advent – hangulata attól megejtő, hogy várjuk – Dsida Jenő szavával – a Titkos Eljövőt. Szívben, lélekben fölkészülünk a Kisjézus megszületésére, mert Ő lesz a Megváltó. Megvált mindannyiunkat a bűneinktől, és megváltja a világot... Mitől is váltja meg? A gonosztól, az egymással háborúzó népek évezredes, a másikat nyomorba taszítani akaró, a másikat fölperzselő zsarnoki önkényétől?

Sokat akarunk *attól* a jászoltól, és költőnk, Nagy Gáspár szavával megemelt *egyetlen szalmaszál*tól. Mintha olyan könnyű volna *valakit* – akár egyetlen hernyótalpas országot is – bűne alól fölmenteni. Mert amit a nagy dicsőséges Szovjetunió hazánk ellen elkövetett – véres torokkal fölzabálta a tiszta forradalmat –, arra nincsen mentség. Amíg a világ világ lesz, gyalázatnak neveztetik az 1956-os magyar forradalom kerékbetörése.

Ötven éve történt mindez, ám hiába volt a forradalom bukásában is győzedelmes, még ma is azért kell tüsténkednünk (a magyarországi *félaraszos* rendszerváltás ellenére), hogy gyilkos és áldozat ne cseréltessék össze. Költőink, íróink elég sokat tettek azért – ebben a nyugati magyar irodalom járt az élen –, hogy a *magyar október* fáklyája mindvégig lobogjon.

Azok a versek kiváltképp figyelmet érdemelnek, amelyek karácsonyt, a betlehemi jászolt, a meghitt ünnepet – a Születés diadalát – a megszülető és azonnal letiport szabadság, és egy nép megvesszőzésével hozzák egybe. Márai Sándor halhatatlan költeménye, a *Mennyből az angyal* a fagyos Budapestre visz – a zsarnokot vádoló igazmondás erejével – szabadító fényt. Az általa küldött angyalnak beszélnie kell a *csodáról*, és a földrészek népeinek ama mélaságáról, amely hagyta, hogy egy kis nép letiportasson: „Mert más lóg a fán, nem cukorkák; / Népek Krisztusa, Magyarország."

De Márai is, és minden igaz ember is tudta, hogy „mindig új élet lesz a vérből". Egy losonci festőművész, Szabó Gyula (1907–1972) – akit költőként most kezdenek fölfedezni – a publikálás reménye nélkül, önmaga lelkének megnyugtatására írta verseit. A *Karácsonyi ének 1956* épp ama szentséges éjen született, s a kezdő strófák talán megmutatnak valamit a felvidéki, ám az egyetemes magyarság fájdalmát zengő visszhangból: „Hajnali három, Hull a hó / Lusta, puha szárnnyal. / Éj volt, Karácsony, sirató / Vert szegény hazámban. // Tank dühöngött, a jászolok / Mind, mind tele vérrel. / Holtra sebzett, hű pásztorok / Roncsolt tetemével.

Ne feledjük: a jászolok tele vérrel! És Kisjézus mégis megszületett. Karácsony és az 1956-os forradalom, vagyis a két örökkétig világoló fáklya egymás fényét erősíti.

Mikor a karácsonyi dalokat zengjük – Föl nagy örömre... –, ne feledkezzünk meg a *hű pásztorok*, a szabadságot kihordó vértanúk csendes jelenlétéről se!

Budapest, Advent első vasárnapján

Szakolczay Lajos

KARÁCSONYI ÉNEK
1956

Hajnali három. Hull a hó
Lusta, puha szárnnyal.
Éj volt, Karácsony, sirató
Vert szegény hazámban.

Tank dühöngött, a jászolok
Mind, mind tele vérrel.
Holtra sebzett, hű pásztorok
Roncsolt tetemével.

Barmok bőgtek fel nyugtalan,
A vér földre csorgott.
Csak gyilkos volt bútalan,
Betlehemit ki rontott.

Csillagtalan volt az éj,
Utat mi sem jelzett,
Részeg dalolt, a jövevény
Ölt, kicsiny dedeknek.

Kétszázmillió! – mind „király"
Tank-erővel henceg...
S gyalázva minden Máriák,
S ölve minden gyermek.

Az atyák holtak, szenvedők,
Rabbilincsbe vertek,
Nagy kín a kínon messze nőtt...
S ki hisz Betlehemnek?

Hajnali három, hull a hó...
Gyász- és ünnep mégis
Szent Karácsonyra bíztató
A kiömlött vér is.

Vad betlehemi gyilkosok
Mind hiába ölnek:
Nőnek a pólyás Krisztusok...
S szívünkben az Ünnep!

Hajnali három, négy, majd öt...
Virradni fog mégis!
Búkkal ki vert vagy, köszöntsd Őt!...
Kezed fogom én is.

Eichhardt Sándor

”Kérem egy nevelő hatású ítélet kiszabását”

A ”bajai buli” története

A napokban volt 65 éve, hogy 1941. december 8-án, a ciszterci rend bajai III. Béla gimnáziumának két nyolcadikos diákja, vitéz Kosztolányi József és vitéz Keszthelyi István egy ifjúsági mozgalmat alapítottak. Na és?! – vonják meg vállukat talán néhányan –, mi ebben az érdekes a „ma embere”, a mi számunkra? De talán van még olvasóim között néhány „érettebb” kortársam, akinek saját tapasztalatai is vannak a II. világháború előtti Magyarországról, amikor egy gazdasági világválság árnyékában, a trianoni „béke” béklyóiba kényszerített ország lassan kezdett felocsúdni lidércálmaiból! Amikor nemcsak a csonkaország határain belül maradt magyarság, de az ott élő tótok, svábok, bunyevácok is hitet tettek sorsvállalásukról! „Ha úgy hozta a sors, hogy itt kell élnünk, hát akkor legyünk magyarok!”– mondták.

És ha csak az én osztálytársaim családjaira gondolok, ekkor lett a Lukics Bácskai, a Csilics Cserjés, a Gerstenmayer Gerendás, a Kitanits Kamarás, a Koch Kocsis, a Petz Pataki, a Ringeisz Sármezei és a Svraka Szarka!

A békés ujrarendeződés lehetőségét, a politikai és gazdasági stabilitás megteremtéséhez szükséges egy-emberkénti összefogást azonban hamarosan a harmincas évek Európájára jellemző „izmusok”: a fasizmus, a nemzeti szocializmus, a pán-szlávizmus, a bolsevizmus, és nem utolsó sorban a kapitalizmus szelleme kezdte befolyásolni és veszélyeztetni! A történelem iránt érdeklődő fiatalabb nemzedék is tudja, hogy ezeknek az „izmusoknak” hazánkban is voltak követői; hogy csak két szélsőséges nevet említsek: Szálasi Ferenc vagy Rákosi Mátyás!

A harmincas évek végén és a negyvenes évek elején, az akkor gyorsan pörgő világpolitikai események hatására a magyar politikusok és a közvélemény is „útkeresésben” volt, s alapvetően két nagy táborra oszlott: voltak a németbarátok, és voltak az ún. „nyugati demokráciákkal” való kapcsolattartást javasolók. Persze voltak ábrándos eszméket kergetők is, akik pl. Hunnia lakóinak vallották magukat és a latin betűk helyett a rovásírást akarták bevezetni. És voltak meggyőződéses kommunisták is, akiknek viszont még nem volt mérvadó a befolyásuk. Az „útkeresés” jellemző volt az ifjúságra is. Bár volt cserkészet, levente-egyesület, Mária-kongregáció, KALOT, Luther-ifjúság és még sok más ifjúsági tömörülés, de még mindig volt hely, még mindig nyílt alkalom más és új gondolatok, eszmék bemutatására, ezek terjesztésére!

Mementó a Kisfogház udvarán

Az ifjúsági mozgalom alapítására visszatérve, hadd idézzek vitéz Kosztolányi József öccsének, Károlynak „Emlékezéseim” című könyvéből: „A magyar ifjúságot a hazaszeretet és a naívság jellemezte. Ebből a szellemből kiindulva születtek ifjúsági kezdeményezések. Így bátyám is belevágott egy ilyen szervezet létrehozásába. Ennek célját abban határozták meg, hogy a magyar függetlenségért és a még elcsatolt területek Magyarországhoz való visszatérítéséért küzdjön. A „titkos” szervezet Keszthelyi javaslatára a „Halállégió” romantikus elnevezést választotta, amivel azt akarta kifejezni, hogy tagjai készek meghalni céljaik megvalósításáért.”

Én 1942 szeptemberében lettem tagja a gimnázium 157. számú Damjanich cserkészcsapatának. Egy gyűlés után őrsvezetőnk, „Etele”, azaz Vukováry Attila néhányunkat meghívott egy esti tábortűzre a Kis-Pandúr szigetre. Sokan voltunk ott, főleg „felsős” gimisták. A legtöbbjüket ismertem, részben a cserkészcsapatból, részben mint „alsós”, tiszteletlettudásból. Az akkor már egyetemista Kosztolányi Jóska beszélt. Beszélt az emberebb ember, a magyarabb magyar hitvallásáról, az önfeláldozó kötelességvállalásról, identitásunk megőrzéséről, az egyre erősödő német befolyás veszélyéről. Ez volt az első találkozásom a Mozgalommal! 1943 júliusában, a Bezdán alatti Monostorszeg Sziga-szigetén rendezett cserkésztáborban, kissé félrevonulva, néhány társammal együtt Kosztolányi előtt tettünk esküt, hogy hívek maradunk a Mozgalom elveihez, és azokért mindig kiállunk. Az elmúlt hatvanhárom évben igyekeztem eszerint formálni életemet, s eddig ezt még sohasem bántam meg. Volt tagsági igazolványunk, zománcos jelvényünk és újságunk: a „Jövő”. Alapsejtek létesültek, főleg az egyetemi városokban: Pesten, Sopronban, Pécsett és Szegeden. 1943 végén több száz tagja volt a mozgalomnak. A háború utolsó, kaotikus időszakában „vegetált” a szervezet. Vezetőink legtöbbje katonai szolgálaton volt, s közülük sokan hadifogoly-táborokban várták a menekülést, a hazatérést.

Kosztolányi Jóska 1946-ban került haza Bajára francia fogságból, és bár óvatosan, de mindjárt hozzáfogott a Mozgalom újraszervezéséhez. Az idők folyamán a feltételek is megváltoztak: akkor már nem a nácizmus, hanem a Moszkva-irányította kommunizmus jelentett veszélyt a magyarságra. Megváltozott a szervezet neve is: a „Halállégió” helyett a Keresztényszocialista Magyar Munkásmozgalom nevet vettük fel.

A negyvenes évek végére befejeződött a kommunista hatalomátvétel, államosították az ipart, a földet, az egyházi iskolákat – az egész országot. Betiltottak minden idealista, keresztény szellemet valló egyesületet. Jöttek Mindszenty, Grősz „kirakat-perei", majd a sajátjaikra is lesújtó Rajk-per, s ezzel egyidőben sokan mások is nyomtalanul eltűntek. De az ország „szabad" lakosságára is egyre nyomasztóbb lett a terror! Besúgókkal volt behálózva az egész társadalom, még a rendszer „hívei" közül is sokan rettegésben éltek.

Mi óvatosan, a „föld alatt" végeztük munkánkat. Főleg Baján és Budapesten voltak összejöveteleink. 1951 novemberében tényleges katonai szolgálatra hívtak be. Mivel Édesapám szovjet hadifogságban halt meg 1945-ben, Édesanyám pedig súlyos betegen kórházban feküdt, és mert három kiskorú testvérem volt még otthon, egy kis „összeköttetés" segítségével – mint „családfenntartót" – felmentettek. Emlékszem, hogy pár nappal később, 1951. december 8-án, a szomszédoktól kissé félreeső Dömötör utcai házunkban kb. harmincunk előtt tartotta Kosztolányi Jóska az ünnepi megemlékezést a Mozgalom tizedik évfordulóján.

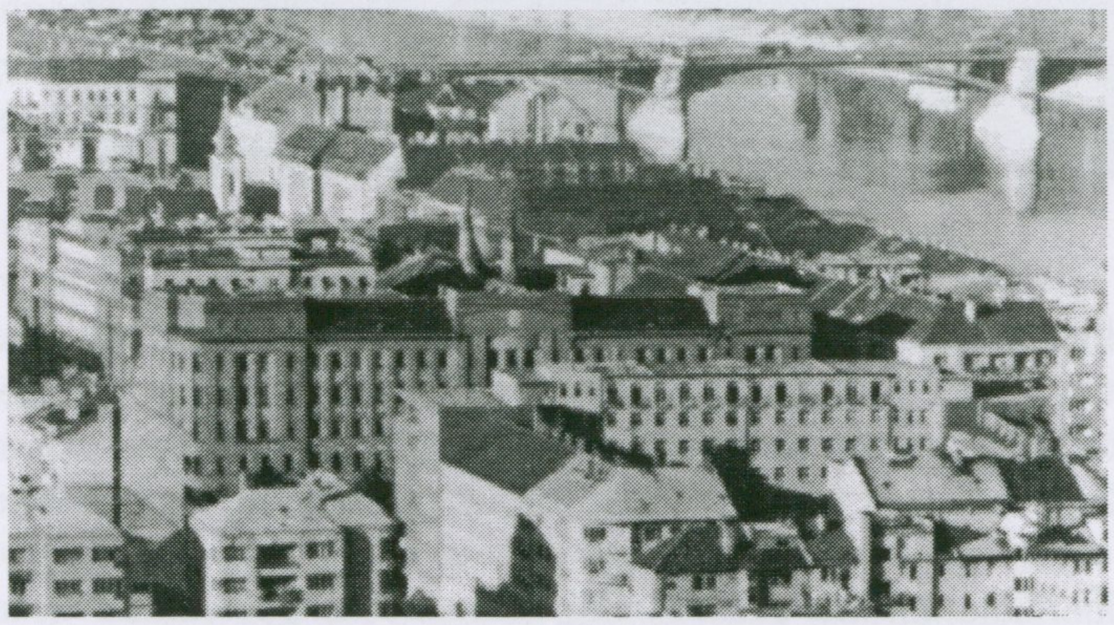
Talán 1952 volt az az év, amikor a sztálini tébolyt száz százalékig kiszolgáló Rákosi–Gerő–Farkas triumvirátus irányítása alatt „tetőzött" a kommunista diktatúra Magyarországon. Az ÁVH – Péter Gáborral az élén – mint teljhatalmú állam az államban, kíméletlenül szedte szerencsétlen áldozatait.

1952. november 12-én már nem segített semmi „összeköttetés", – elvittek katonának. Szolnokra vonultam be. Csak mellékesen jegyzem meg, hogy az alakulattól küldött minden levelünket cenzúrázta a politikai (ÁVH) tiszt, tilos volt az alakulat állomáshelyét megnevezni; hozzátartozóink a Pf. 1775 címre írhattak.

December elején sikerült homloküreg-gyulladással bekerülnöm az ottani hadikórházba, s útközben, odamenet egy cenzúrázatlan levelet sikerült küldenem Édesanyámnak. Karácsony előtt egy nővér beszólt a szobámba: „Sándor, látogatója van!" Egy hölgy szaladt az ágyamhoz, és „Drága Sanyikám, mi történt veled, úgy aggódtunk érted!" felkiáltással átölelt, megcsókolt, és a fülembe súgta, hogy „Erzsi néni vagyok!" Mindjárt felfogtam a helyzetet, és én is hasonló érzelmi kitöréssel fogadtam őt. Szobatársam magunkra hagyott.

Mily csodálatosak az Édesanyák! Mikor megtudta, hogy a szolnoki hadikórházban vagyok, kapcsolatot teremtett egy barátnője ismerősének a szolnoki barátnőjével, és Erzsi néni vállalkozott egy „fekete" levél átadására, melyben Édesanyám, szerető aggódása mellett, közölte, hogy „K. Jóskát súlyos betegen kórházba szállították! Baján többen megbetegedtek ebben a járványban!"

December 27-én engem is „elkapott a járvány". Mikor átadtak a két ÁVH-s tisztnek, csak annyit mondtak: „Na jöjjön!", és intettek, hogy szálljak be a kórház elé gördülő Pobjedába. Láttam, hogy még egy tiszt van a kocsiban, s mint jól nevelt újonchoz illik: „Szabadság, százados bajtárs!"-sal köszöntöttem. Kissé gúnyosan rámnézett, s csak annyit mondott: „Szabadság ? – na, tartsa ide a mancsait!" 13 óra 50 perc volt, amikor a bilincset a kezemre nyomta. Két tiszt között ültem, útközben egy szót sem szóltak hozzám, de a legkisebb kanyarnál is hol az egyik, hol a másik dőlt nekem, ami azt eredményezte, hogy a racsni egyre szorosabbra zárult csuklóim körül! Mivel időm volt, azonnal számadást csináltam magamban. Bár semmi ilyen nemű tapasztalatom még nem volt, de hamar arra a megállapításra jutottam, hogy mostantól kezdve „kivontak a forgalomból", s ezek után semmifajta jogra vagy igazságra nem számíthatok! Ez valahogy megnyugtatott, s bár halvány fogalmam sem volt arról, hogy egy ilyen szervezkedésben való részvétel „mit kóstál", de őszintén szólva, azon morfondíroztam, hogy adjanak legalább 3–4 évet, akkor nem kell visszamenni a hároméves katonai szolgálatra! Én naív!

A Budapesti Központi Katonai Főügyészség Fő utcai épülete

Pesthez közeledve behúzták a függönyöket, de annyit láttam, hogy átmegyünk a Dunán, és 15 óra 40 perckor a Fő utcai katonai törvényszék hátsó, Gyorskocsi utcai bejáratánál érkeztünk a „vendégfogadó házhoz". Mikor végre egy nyilvántartó őrmester elé kerültem, a falhoz állított, de volt kegyes és levette a bilincset. Ugyanakkor bement egy függöny mögé, valami fiókot húzott ki; szerszámok zaját véltem hallani! Az embernek dolgozik a fatáziája, s gondoltam, ha a körmeimet fogják letépni, akkor most tegyék, mert a bilincs szorításától elzsibbadt és kétszeresére dagadt kezeimben lassan meginduló vérkeringés 10-15 percig szinte kimondhatatlan kínokat okozott, így egy kalap alatt ez is lemenne! Aztán beszólított a függöny mögé, és tényleg: kalapács, véső, harapófogó hevert az asztalon. „Na Tóni, pillanatok alatt vetkőzz le, de pucérra!" – mondta. Nem engem, a ruházatomat vette kezelésbe. Ami gomb, csatt, kapocs, vállpánt volt a köpenyen, gimnasztyorkán, nadrágon, sapkán, azt mind leszedte, lecsípte, elvette a nadrágszíjat, a gatyamadzagot, lefeszítette a csizmáról az orrvasat, a sarokpatkót, kiszakította a csizmából a felhúzó füleket! Felvette az adataimat, leltárt készített az elvett személyi tárgyakról, majd jött egy kísérő őr, aki karon ragadott és „Nomás Jóska!" jelszóval elindult velem. Minden folyosó-fordulónál pisszeget, s ha választ kapott, a sarokba a falhoz vágott, mivel két rab nem láthatta egymást! Egy ajtónál megálltunk, csöngetett. Mikor nyílt az ajtó, a folyosó mindkét oldalán zárkaajtókat láttam. A fogadó őrmester „Tóni, bújj bele a falba!" morgással egy ajtó felé mutatott. A 13-as zárkába kerültem, s szinte megkönnyebbültem, hiszen nekem a 13-as szám addig mindig szerencsét hozott! (Mellesleg: 13-án születtem!) Egyedül voltam.

A zárka kb. 2x3 méter. Két fapriccs, 15 cm „magas", betonba öntött vaslábakon. Az egyik sarokban WC, mellette, a padlónál, két pedál a falban. Az egyik a víztartályt, a másik a

Halálra ítéltek zárkái a Gyűjtő Kisfogház folyosóján

szellőző ablakot szabályozta. (Ez utóbbi nem működött, így folyton jéghideg levegő vágott le!) Az ajtó felett állandóan világított a lámpa. Mikor körülnéztem, láttam, hogy a két priccs között és az egyik priccs végénél, ahol a padlótól felfelé szabad volt a fal, kb. fejmagasságban gyanús, barna foltok voltak a falon. Látásom már akkor is elég gyenge volt, így nem tudtam eldönteni: vér lenne, vagy valami más? Áh, gondoltam magamban, már hat órája az ÁVH-n vagyok, és még csak meg sem ütöttek! Biztos csak ijesztgetésnek festették oda! Ismét, én naív! Amikor az én homlok- és orrvérem is a „tárlatra" került, jöttem rá, hogy pár nap után az is megbarnul a meszelt falon.

Aztán megkezdődött a kissé szokatlan, egyhangú, de mégis „izgalmas" rabélet. A háziszabályokra gyorsan rájöttem, mert tudatlanságom hamar megpecsételődött a zárkafalon.

Reggel hatkor ébresztő: nyílt az ajtó, ott volt egy lavórban víz, egy darab háziszappan és egy női bontófésű. Mikor kész voltam a toalettel, a következő ajtóhoz kellett vinnem a dolgokat, s vissza a zárkába. El tudom képzelni, hogy az egész folyosó (14 zárka) egy és ugyanazon lavór vízben mosakodott.

Naponta háromszor étkezés: viszonylag ehető, ételgyári eledel, mindig jéghidegen. Nappal tilos volt feküdni vagy ülni a priccsen, így maradt a séta. Négy lépés a falig, négy vissza.

Este kilenc körül takarodó. Csak a hátunkon fekhettünk, s mindkét kézfejet a takaró (köpeny) felett kellett tartani.

Nem ismertem a kihallgatóm munkarendjét, de engem mindig takarodó után vittek kihallgatásra. Lehet, hogy kellett neki a túlórapénz, de lehet, hogy a kevés alvással próbálták letörni ellenálló képességemet. A kihallgatások alatt igyekeztem nagyon leszűkíteni a Mozgalom általam ismert tagjainak körét. A későbbi kutatások során csak hat nevet találtam a kihallgatási jegyzőkönyvekben, akikről úgymond vallottam.

Volt egy hetedik is, róla biztos voltam, hogy hozzám hasonlóan már ő is ül, hisz 1953 január elején a kihallgatóm elém tett egy állítólag engem terhelő jegyzőkönyvet, s megkérdezte: „Ismered ezt az aláírást?" Ismertem. Majd 1954 tavaszán Vácott tudtam meg, hogy csak 1953 áprilisában tartóztatták le! Mindössze 3 évet kapott. „Jótett helyébe jót várj!"

Január első heteiben rutinszerűvé váltak ezek az éjszakai kihallgatások. Néhány órát „vitatkoztunk" az előadó úrral a különböző definíciókon, igyekeztünk „meggyőzni" egymást, aztán órákon keresztül pötyögtette a jegyzőkönyvet az írógépén. Néha bóbiskolt egy kicsit, én nem zavartam. Mikor kész lett az írással, elémtette, hogy írjam alá. Ha el akartam olvasni, rámförmedt, hogy mit húzom az időt, hisz azt írta, amit „bevallottam". Különösképpen nem bántalmazott, de ismerte a módszerét, hogy mégis tudjon fizikai fájdalmat okozni.

Csak két „egyszerű" módszerét említem: Olykor arccal a fal felé kellett fordulnom, lábbal 30 cm-re a faltól. Kezeket hátratéve, egy ceruzát kellett homlokommal a falnál tartanom! Mivel egész testsúlyom erre támaszkodott, pár perc múlva már úgy éreztem, mintha a ceruza agyam közepén járna! Persze leejthettem volna, de nem volt ajánlatos! Máskor fel kellett állnom egy székre, de csak a cipőtalpam felével, kezeimet a magasba tartva. Érdemes kipróbálni mindkettőt!

E hetek alatt csak három „extra" dolog történt. Egy este vacsoraosztás előtt nyílt az ajtó. Azt hittem, aznap korábban visznek kihallgatásra, de az ismert „Bújj bele a falba!" kíséretében egy anyaszült meztelen zárkatársat löktek be. Mikor becsukódott a zárkaajtó, a belökött ember nem mert elmozdulni a faltól. Reszketett, de nem is csodáltam, hisz a szellőzőből jéghideg levegő vágott rá. Mondtam, hogy nyugodjon meg, és vegye fel az utána hajított ruháit. A vacsoráját nekem adta, mivel annyira ideges volt, hogy nem tudott enni. Pár szóval elmondta sorsát, és biztos volt abban, hogy hamarosan kivégzik! Egy címet is említett Pécsett, és kért, ha szabadulok, vigyek hírt róla, mert – mint mondta – „te biztos megúszod pár évvel! Mivel is vagy vádolva?" Sokat nem beszéltünk, mert engem vittek kihallgatásra. Hajnalban nem volt a zárkában, reggel hozták vissza. A reggelijét ismét nekem adta. Sírt, arcát kezeibe temetve. De nekem mégis feltűnt, hogy viszonylag pihent, frissen borotvált! A napot még együtt töltöttük, aztán eltűnt. Talán keveset tudott kiszedni belőlem?

Egyszer délután vittek kihallgatásra. Az előadómmal szemben ültem, mikor kivágódott az ajtó, és egy nagy darab ávós főhadnagy és két pribékje esett nekem! „Te rohadt, szemét csirkefogó, ha az a fasiszta apád nem tanított hazaszeretetre, akkor majd én embert faragok belőled!!" S nekilátott a „faragásnak"!

Fent: Csutora Róbert, Harczos István, Ikotity József, Kosztolányi Károly, Turányi Lajos, Katz János, Bogner Ferenc. Lent: Hegedűs János (Kosztolányi József arcképével), Harczos Márta, Paulai Zoltán, Gács Edit, Weidinger Anna, Őry József, Eichhardt Sándor, Varga Pál.

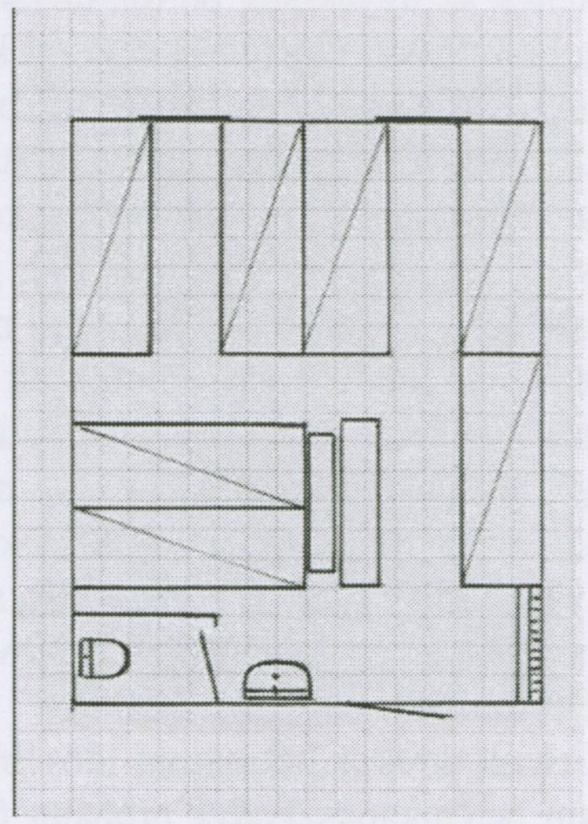
Azt hiszem, az idősebb koromra egyre fokozódó süketségemet ott, egy-két jól irányzott fültövön vágással alapozta meg! Persze én sem voltam hülye, s egy kis szünet után, mikor ismét lendült a keze, már estem is le a székről. De pribékjei egy pár figyelmeztető rúgás után visszaraktak a székre „fogadni az áldást"! Aztán ahogy jöttek, el is tűntek. Az előadóm közönyösen nézte az egészet, s csak annyit jegyzett meg: „Na okos hülye, kellett ez neked? Ugye mindig mondtam, hogy őszintél valljál be mindent!" Évek után több „buli-társam" emlékezett egy-egy ilyen délutáni „kampányra".

A kihallgatások második hetében előadóm ezzel állt elő: „Van neked még egy nagy bűnöd, amiről egy szót sem említettél!" Mikor tagadólag ráztam a fejem, így folytatta: „Jól van, most visszamész a zárkádba, hogy gondolkozz. Holnap este pedig beszámolsz, hogy percről-percre mit csináltál 1952. november 1-e és december 27-e, letartóztatásod napja között! Ne felejtsd, percről-percre!" Visszafelé a rabosztályra az járt a fejemben, hogy nincs az az ember, aki hónapokra visszamenőleg mindenre emlékezzen! Nem tudtam, hogy hova akar kilyukadni, de rossz volt az előérzetem. Eszembe jutott többszöri fenyegetése – „ha véletlenül nem akasztunk fel, akkor életfogytot kapsz, persze csak ha mindent beismersz!" –, s ez egyre inkább „reális lehetőségnek" tűnt! „Nagy bűnöm" sehogyan sem akart eszembe jutni, annak ellenére, hogy tudtam:ennek az országnak most nem „önkéntes mártírokra", hanem „túlélőkre" van szüksége!

Milyen csodálatos az életösztön! Ha az ember érzi, hogy komoly a veszély, minden mást félretéve ennek elhárítására tud koncentrálni. Rendszereztem gondolataimat, és minden jegyzetelési lehetőség nélkül sikerült, hogy négy éjszakán keresztül mindig egyeztek vallomásaim. Végül ő árulta el az „elhallgatott" bűnömet, miszerint bevonulásom előtt kémkedésre vállalkoztam volna! Állította, hogy november elején részt vettem egy titkos gyűlésen, melyen felszólítottak minket jövendő katonai alakulataink hadititkainak megszerzésére, azok elárulására, a katonák hangulatának megfigyelésére és jelentésére, a „megbízhatók" beszervezésére, végül – egy esetleges „nyugati beavatkozás" esetén – fegyveres szökésre! Már csak ez hiányzott! Határozottan kijelentettem, hogy ilyen gyűlésen én soha részt nem vettem! Pár napig békén hagytak, de a következő kihallgatáson már várt rám „faragó apám"! Elém raktak egy barátom által 1953. január 29-én aláírt jegyzőkönyvet, miszerint én is részt vettem a szóbanforgó gyűlésen! „Kezelés" közben arra gondoltam, talán mégis mártírt „faragnak" belőlem, de mindennek ellenére kitartottam a magam verziója mellett. Hogy társaim újbóli kihallgatása, s rám nézve tán kimentő vallomásuk nyomán-e vagy sem, nem tudom, de tény, hogy a Zsidi Gyula államvédelmi ezredes osztályvezető előtt 1953. január 31-én aláírt utolsó jegyzőkönyben már nem szerepelt a kémkedés vádja! Azóta sokszor eszembe jut, hogy talán Édesanyám súlyos betegsége és szenvedése mentett meg a halálos ítélettől! Mert ha 1951-ben elvisznek katonának, nincs az a tagadás, mely lemosta volna rólam a kémkedés vádját!

1953. február 14-én Kelemen Béla hadbíró főhadnagy, az ún. ügyészi kihallgatáson közölte velem az ÁVH zárójelentését. Amikor néhány „ellenvetésem" volt, csak azt mondta: „Nézze, ezeket maga mind aláírta! De ha úgy érzi, hogy a jelentés nem felel meg a valóságnak, akkor csak egyet tehetek: visszaküldöm magát a nyomozó hatóságokhoz egy új kivizsgálásra! Akarja?" Nem, azt nyilván nem akarhattam!

Ezután felkerültem a katonai börtön hírhedt hatodik emeletére, a 629-es zárkába. Nevem helyett az E 331-es jelzést kaptam. Ügyünkről tilos volt zárkatársainkkal beszélnünk; akit rajtakaptak, szigorúan megbüntették. Köztörvényes zárkaparancsnokunk egy kis extra étel fejében bármikor szívesen szolgált volna információval őreinknek. A 46 hónapos rabságom talán legnehezebb időszaka kezdődött! Nyomasztó volt a hangulat, minimális az élelmezés, brutális a bánásmód, gyakoriak voltak a nappali és éjszakai „hipisek" (zárka-kutatás, motozás tiltott dolgok után!?), az idióta „katonás rend" rabokra fokozottabb mértékbeni alkalmazása. Zárkánk észak felé nézett, s március elején leszedték az ablakokat, hogy úgymond friss levegőt kapjunk, mert „itt áporodott szag van!" Túl sok levegő mégsem tudott behatolni a zárkába, mert egyszerűen nem volt hova behatoljon!

A 629-es zárka vázlata

Érdemes elképzelni: adott egy 4x5 méteres zárka, ebben 21 ágy (7 háromemeletes), egy fallal elválasztott WC, egy asztal és egy pad. A két váltás rabruhából – téli daróc, nyári csíkos – a nem használt összehajtogatva az ágy alatt. A „szellős" berendezés még hagyján, de a zárkalakók létszáma állandóan 35 és 40 között mozgott! Nyolc hónapi ott-tartózkodásom alatt 47 volt a rekord! Napközben az ágyra ülni vagy feküdni szigorúan tilos volt. A „mozgásra" megmaradt kb. 8 négyzetméteren 40 ember szorongott napi 18 órát!

Amikor a 629-be kerültem, Emil, a zárkaparancsnok az egyik egyes ágysor legfelső ágyára mutatott, melyen kezdetben még egyedül aludtam. Az első éjszakai hipisnél, amikor berohantak a házimunkások „Ébresztő!"-t kiabálva, hirtelen felülve az ágyon úgy bevágtam a fejem a mennyezetbe, hogy félájultam estem vissza a szalmazsákra. Fogvatartóink előszeretettel rendeztek „akadályversenyt" is, ami abból állt, hogy a rabokat kihajtották a folyosóra, a háziak szétrúgták a ruhákat, szétszedték az összes ágyat, minden szalmazsákból kirázták a töreket, majd az ágyvasakból és deszkákból torlaszt építettek az ajtón belül, aztán „nyomás vissza!" – hajtották, verték a népet. Mikor az osztályvezető őrmester becsukta az ajtót, lecsapta a villanyt s visszakiáltott: „Félóra múlva zárkaszemle!"

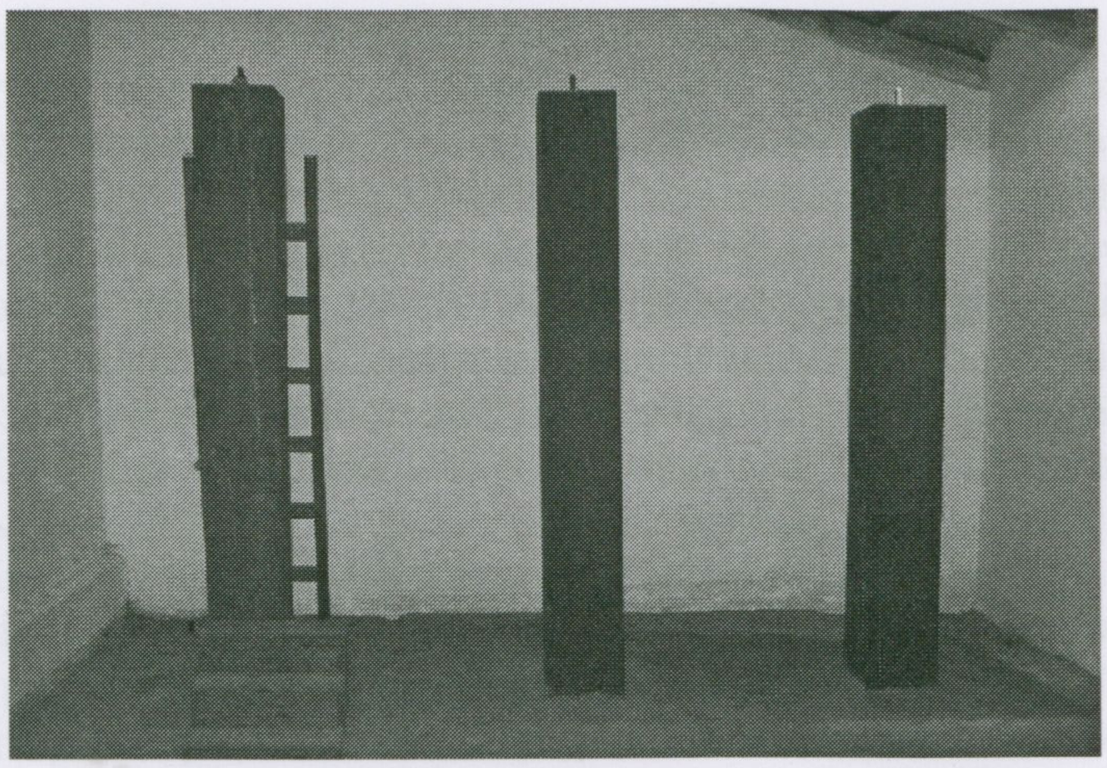
Fizikai és lelki tortúra volt a zárkán belüli éjszakai őrségállás is. Tulkán, a fő smasszer a zárkalakókat tette felelőssé, hogy a köztünk lévő, első fokon halálra ítéltek életben maradjanak a kivégzésig, nehogy valaki öngyilkos legyen! Volt idő, amikor a 40 zárkalakóból 18 volt halálra ítélt; ők nem állhattak őrséget, tehát ránk, a többi 22-re hárult ez a feladat! Ha 40 fölé emelkedett a létszám, én is kaptam ágytársat. A 70 cm széles

ágyon egymásba kapaszkodva aludtunk, nehogy a külsőt leegye a fene. Minden vasárnap reggel hatkor lehajtottak két zárkányi rabot a 6. emeletről az udvarba „sétára”! Ilyenkor megteltek az ügyészség börtön-udvarra néző ablakai „közönséggel”. Valószínűleg jóleső érzéssel konstatálták, hogy a Népi Demokrácia milyen kemény kézzel bánik fasiszta, imperialista, klerikális, kulák ellenségeivel. Sátáni módon tudták kínozni az amúgy is meggyötört embereket. Bakkecske szökellés, futás körbe-körbe „lovasság jobbról, géppuska balról” beütéssel, amikor a kövezetre kellett vetni magunkat és „fedezékbe” kúszni, miközben a házimunkások seprűnyele kopogott a fejünkön és hátunkon! Volt, hogy addig hajtottak bennünket, hogy a 80 emberből már csak 10-15-en vánszorogtunk, a többi félájultan hevert a falak tövében. Mikor a számomra új és legelső sétára rohantunk le a lépcsőkön, az egyik társam odaszólt: „Sanyi, te még jó erőben vagy, ha jövünk vissza, maradj a sor végére, a segítségedre lesz szükség!” Hamar rájöttem, hogy ez mit jelent, amikor két-három idősebb, gyengébb, elcsigázott társam belémkapaszkodva próbálta felvonszolni magát a hat emelet lépcsőin, mert hátulról rúgással, ütlegekkel igencsak ösztökölték a népet. Egy fél év múlva már hálát adtam a jó Istennek, ha sikerült egyedül megjárni ezt a Kálváriát! Egyszer ügyeletet tartott az intézet vezetője, s mikor valaki panaszkodni mert, hogy kevés az étel, csak annyit mondott: „Nekem itt senkiről senkinek nem kell elszámolnom! Ha valaki éhenhal, az csak egy vödör meszet jelent, amit a hullájára szórunk!” Egyik társunk valami betegséggel lekerült a gyöngélkedőre. Mikor kiderült, hogy a 6. emeletről jött, azt mondta neki az orvos: „Én nem azért vagyok itt, hogy meggyógyítsam magukat, hanem hogy képessé tegyem a büntetésük letöltésére!” Volt, akinél még ez sem sikerült. Bicsák Elemért pár perccel az éhhalála előtt tettük ki a folyosóra!

Társainkat, akiket másodfokon is halálra ítéltek, már nem hozták vissza a zárkába. A siralomházba kerültek, melynek néhány földszinti ablaka a „sétaudvarra” nyílott. Sokan, előre megbeszélt jellel adták tudtunkra, hogy még élnek – aztán egy szép napon elmaradt a jel. 1953 októberéig még a Fő utcai börtönben is történtek kivégzések. Aztán csak a Kozma utcai Gyűjtőfogházban. Az udvar egyik sarkában, egy féltető alatt

Halálra ítéltek siralomháza a Gyűjtőfogházban

Bitófák a Gyűjtőfogházban

álltak a bitófák, s ha hajnalban felzúgott egy Vippon motorja, akkor tudtuk, hogy valamely társunkat kísérik a vesztőhelyre!

Az ellenem összeállított vádiratot Simonfi Albert hadbíró őrnagy, az ügyészség vezetője olvasta fel 1953. március 17-én. A vádiratokat természetesen úgy állították össze, ahogy nekik tetszett vagy megfelelt. Szerintük nem a Halállégió vált Keresztényszocialista Magyar Munkásmozgalommá, hanem fordítva, ennek egy később megalakult fegyveres részlege lett a Halállégió, melynek feladata volt a szabotálás és a népi demorkratikus államrend fegyveres erővel történő megdöntése. Az akkori „törvények” értelmében a nyomozó hatóságoknak nem kellett bebizonyítani pl. a kémkedés tényállását; elítélhették az embert azért is, „ha valakiről fetételezhető, hogy származása, nevelése vagy egyéni meggyőződése alapján kémkedne, ha erre lenne lehetősége!”

Az ún. „bajai ügy” – vagy ahogyan mi mondtuk: a „bajai buli” – gyűjtőnév alatt több csoportot tartóztattak le 1952–1953-ban. Ide sorolták a „Kard és Kereszt” mozgalomnak egy Baja környéki ágát is, de velük jelentéktelen volt a kapcsolatunk. A Kosztolányi-féle összeesküvést két nagyobb és több kisebb csoportban tárgyalták.

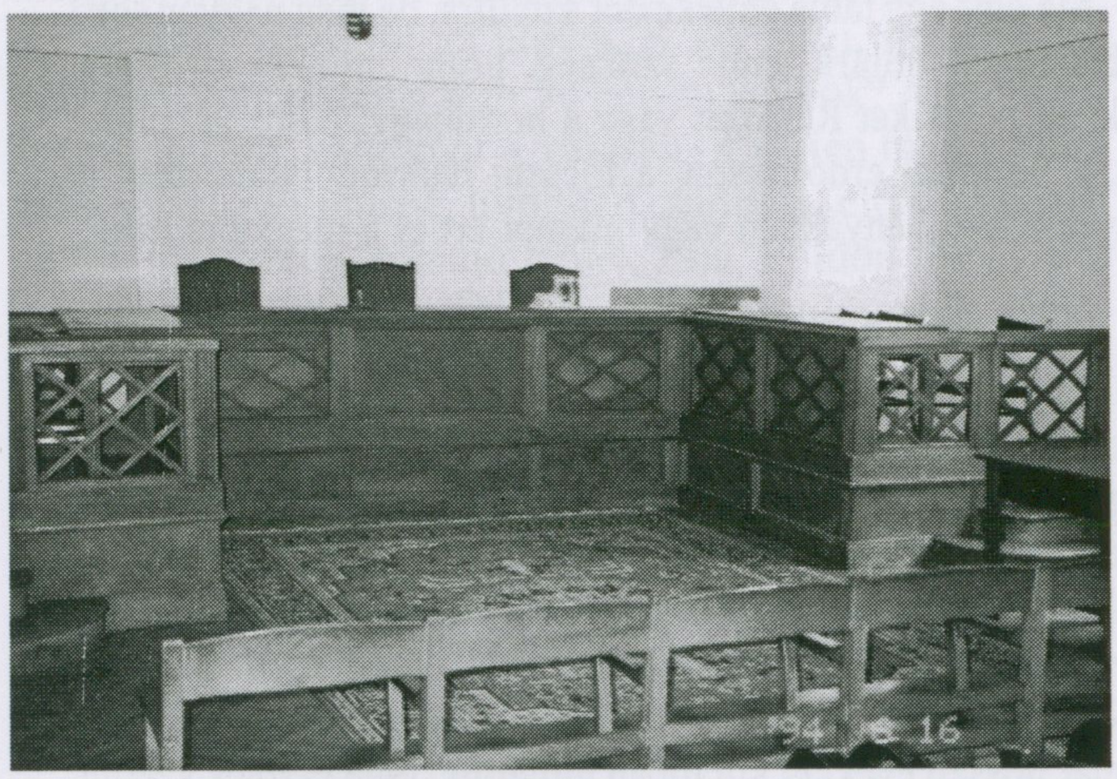
A Fő utcai ügyészségen 1953. április 14. és 16-án, a nyilvánosság kizárásával tárgyalta a budapesti hadbíróság tízünk ügyét, akik a letartóztatások előtt tényleges katonai szolgálatot teljesítettünk. (A csoporthoz vágtak még öt személyt, akik talán a Kard és Kereszt mozgalomhoz tartoztak.)

Az elsőfokú tárgyaláson jelen voltak: Koharek József hadbíró őrnagy, a tanács elnöke; Kubola Ottó és Máté József hadnagyok, katonai ülnökök; Markot Magdolna jegyzőkönyvvezető; Kelemen Géza hadbíró főhadnagy, vádló; valamint Révai Tibor és Dzubai László kirendelt védők.

Egyenként szólítottak a tárgyalóterembe, s mivel én a hetedrendű vádlott voltam, rám csak a második nap került sor. Így a tárgyalás első napját az ügyészség folyosóján, falbeszögelésekben töltöttem, és ha valaki irodista vagy írnok lány elhaladt a közelünkben, a minket felügyelő őr előszeretettel rúgott belénk: „Tóni, ne villogj, bújj bele a falba!” Mikor végre én is a tanácsterembe léptem, öt társam már ott volt. A tanácselnök egyeztette személyi adataimat, aztán egy bizonyos feleleventő kihallgatásba kezdett, amihez persze az ügyész is

hozzászólt, és bejelentette, hogy az előttem elhangzott, rám nézve terhelő vallomások alapján megváltoztatja, súlyosbítja a vádat: „a BHÖ 1. pont /2/ bekezdést /1/ bekezdésre módosítottam" – mondta. Ami magyarul annyit jelentett, hogy nem csak a demokrácia-ellenes szervezkedésben való részvétellel, hanem a szervezkedés v e z e t é s é v e l vádolt! Mikor mindenkit kihallgattak és mégegyszer felolvasták a vádat ellenünk, szólalt meg először a védőügyvédünk! „Kéri, hogy az I–V. vádlottak ellen a bíróság ne alkalmazza a legsúlyosabb ítélet kiszabását. A VI–IX. vádlottak mind kisebb bűnt követtek el, fiatalok mindnyájan, így kérem egy nevelőhatású ítélet kiszabását."

A tanács visszavonult ítélethozatalra. Húsz perc múlva jöttek vissza, egy kb. 60 oldalas gépelt ítélettel és ítélet-indoklással. A védő kérését semmibe véve a következő „nevelő hatású" ítéleteket hozták:

A Hadbíróság (ma Fővárosi Bíróság) ülésterme (1994)

I. rendű vádlott: Harczos László 24 éves, kötél általi halál; II. Szarka László 23 éves, kötél általi halál; III. Őry József 22 éves, kötél általi halál; IV. Gondos Sándor 21 éves, kötél általi halál; V. Várnagy István 23 éves, kötél általi halál; VI. Csihás László 22 éves, életfogytiglani börtön; VII. Eichhardt Sándor 22 éves, életfogytiglani börtön; VIII. Turányi Lajos 21 éves, 12 évi börtön; IX. Balogh Árpád 21 éves, 15 évi börtön; X. Csutora Róbert 23 éves, 7 évi börtön.

Az utolsó szó jogán Harczos nem, de a többi „köteles" kegyelmet kért, mire a védőügyvéd „hivatalból" kegyelmi kérvényt nyújtott be a halálos ítéletekkel kapcsolatban.

Vajon megértik-e olvasóim, mit jelent, amikor az ember „örülni tud" egy életfogytiglani ítéletnek?! „Túléltem!" Csak annyit kérdeztem, hogy ítéletem jogerős-e? Az ügyész egy kis gondolkodás után azt mondta: „Bár a megváltozott vád súlyosabb ítéletet vonhatna maga után, de nem élek ezzel a jogommal, – jóváhagyom az ítéletet!" A tanácselnök felém fordult: „Maga akar élni a fellebezés jogával?" – kérdezte. „Köszönöm, nem!" – válaszoltam. „Akkor az ítélet jogerős!"

Jogerős ítélet után az embert heteken belül egy emberségesebb büntetésvégrehajtási intézetbe szállították (Gyűjtőfogház, Vác, munkalehetőség!) S megint naív voltam! A június eleji szállítás helyett csak október végén kerültem Vácra. Magasságom akkor 176 cm, testsúlyom 44 kg volt.

Az ún. civil csoport a kecskeméti ÁVH pincéiben ismerte meg a „dolgozó nép öklét"! Tárgyalásuk a Markó utcai budapesti Megyei Bíróságon volt 1953. június 10-én. Tanácselnök Jónás, az ügyész Avar volt. Az ítéletek:

v. Kosztolányi József sírköve

I. rendű vádlott: Kosztolányi József, kötél általi halál; II. Fayt Jenő, életfogytiglani börtön; III. ifj. Kosztolányi Károly, életfogytiglani börtön; IV. Barta József Lénárd, 15 évi börtön; V. Varga Pál, 12 év; VI. Süveges Jenő, 14 év; VII. Paulai Zoltán, 13 év; VIII. Ikotity József, 13 év; IX. Czompó Miklós, 15 év; X. id. Kosztolányi Károly, 15 év; XI. Csihás Ernő, 15 év; XII. Jung Tibor, 10 év; XIII. Weidinger Anna, 10 év; XIV. Harczos Márta, 10 évi börtön. Vitéz Kosztolányi Józsefet, a Mozgalom alapítóját 1953. október 24-én végezték ki!

A kisebb csoportok tárgyalására 1953 júniusa és decembere között került sor: a Budapesti Megyei Bíróságon Jónás tanácselnök Háringás Ferencet 15 évi börtönre, Száraz Györgyöt, Gács Editet, Katz Jánost, Pap Ivánt és Zambelly Biancát 10-10 évi börtönre, Losonczi Mihályt 8 évi, Harczos Istvánt 6 évi, Ribacz Kornélt, Ribacz Kornélnét és Kabdebó Dénest pedig 3-3 évi börtönre ítélte. A Székesfehérvári Megyei Bíróság Mikó tanácsa Papp Kelement ugyancsak 3 évre ítélte el (meghalt a váci börtönben 1953 november végén). A Budapesti Hadbíróság Koharek tanácsa Remetei Alajost 8 évi, Borner Ferencet 7 évi, míg Csiki Bélát 3 évi börtönnel sújtotta.

Harczos László sírköve

Az 1953 áprilisában első fokon elítéltek fellebbviteli tárgyalására szeptember 14-én került sor Ledényi Ferenc hadbíró elnöksége alatt. Őry József és Várnagy István halálos ítéletét 15 évre ill. életfogytiglanra változtatták. Harczos, Szarka és Gondos átkerült a Gyűjtőfogház siralomházába. 1954. január 7-én az Elnöki tanács Szarka és Gondos halálos ítéletét életfogytiglanra mérsékelte, Harczos László kegyelmi kérvényét elutasította. Ítéletét 1954. január 14-én hajtották végre! A Kard és Kereszt bajai tagozatából 1953. október 10-én kivégezték Grammling Lászlót és Koppándy Józsefet.

A rendszerváltás óta, Budapesten, a Köztemető 301-es parcellájában évről évre fejet hajtunk kivégzett bajtársaink sírjánál. Lelkünkben még most is fájó sebként ég a már több mint fél évszázaddal ezelőtt elkövetett gaztett, amikor a hóhér véget vetett életüknek. Összegyűlünk évről évre, de nem csak gyászolni, hanem emlékezni, emlékeztetni és figyelmeztetni!

Jobbról Pap Iván, mellette v. Kosztolányi József özvegye, Rózsi (ma Balogh Lajosné), továbbá Gács Edit, mögötte Zambelly Bianca. Középen sötét lódenkabátban Kosztolányi Károly. A többiek ismerősök, barátok.

Összegyűlünk emlékeztetni az ötven évvel ezelőtt hatalmon levőket, hogy az elkövetett gaztetteket nem lehet egyszerűen az akkori vezetőkre, vagy az akkor itt-tartózkodó szovjet „vendégalakulatokra" kenni. Kétségtelen, ők is buzgón kivették részüket magyar emberek meg- és elhurcolásában, de ne felejtsük el, hogy a forradalom előtt közel egy millió tagja volt a kommunista pártnak, és magyarok voltak az utcabizalmiak, a háztömbfelelősök, a párttitkárok, a besúgók. Magyarok ültek a parlamentben, a tanácsokban, magyarok voltak az ÁVH tagjai, a verőlegények, a halálbírók, a smasszerek, és magyar ember volt Bogár ÁVH-s főhadnagy, a hóhér! El tudom képzelni, hogy nem szívesen gondolnak vissza „hőskorukra".

Az 1956-os forradalmat követő megtorlás bíráinak „dicsőségtábláján" 55 név áll. Nevük után halálos ítéleteik száma:

Tutsek Gusztáv 144, Borbély János 110, Ledényi Ferenc ezds. 51, Mátyás Miklós őrgy. 23, Szimler János ales. 20, Kiss István G. szds. 19, Vida Ferenc 19, Szömjén György őrgy. 16, Gáspár Gyula őrgy. 15, Halász Pál 15, Lomjapataki Béla 13, Jáger László ales 12, Pinczér István fhdgy. 11, *Jacsó János, Radó Zoltán, Odler János szds., Molnár László 8-8; Mecsér József, Bartha Kálmán ezds. 7-7; Gyepes István 6, Molnár György 5, Vágó Tibor, Csohány László szds., Bali László 4-4; Cieslár Viktor, B. Tóth Matild, Sugár László, Molnár Ferenc szds., Mundi János ales., Szekeres Károly, Lee Tibor 3-3; Major Miklósné, Tóth Antal, Kelemen Gézáné, Barta Kálmán, Lázár Miklós, Zalai Miklós, Lengyel Zoltán, Tárkányi Ernő 2-2; Pozsgai István, Németh Ferenc, Beke László, Fazekas Ferenc, István Gábor szds., Gaál Sándor fhdgy., Szána Károly fhdgy., Fekete László, Szijártó Károly, Pék Sándor, Bimbó István, Antal Pál, Mátsik Ferenc, Mikes István, Barnaföldi János, Lakatos Imre 1-1 halálos ítéletet hozott.*

Néhányan ma is közöttünk élnek. Az ún. hatalomátadáskor, a kerekasztaltárgyalásoknál a 80-as évek végén kikövetelték, hogy a kommunista államapparátus egyetlen tagját se lehessen felelősségre vonni! Akkor fennen azt hangoztatták, hogy végre hagyjuk abba az örökös megtorlást és bosszúállást, felejtsük el a múlt fájdalmait és hogy bocsássunk meg egymásnak!

Mi komolyan vesszük a Miatyánkot. Megbocsájtottunk. De egyet ne várjanak el tőlünk: hogy felejtsük el a múltat!

Figyelmeztetni és kérni szeretnénk a mai fiatalokat, tanáraikat, vezetőiket, hogy követeljék a történészektől az elmúlt század magyar eseményeinek tárgyilagos, hiteles feldolgozását. Ha fájó lesz is az eredmény, meg kell ismerni a múltunkat, mert az a nemzet, mely elfelejti múltját, nem érdemes a jövőre!

Lassan beteljesedik a D-209-es miniszterelnök kijelentésének egy része, miszerint „ezekkel az ötvenhatosokkal és elődjeikkel nem sokáig lesz bajunk, mert előbb-utóbb kihalnak", de amíg erőnk tart és szavunkat emelni tudjuk, emlékeztetni és figyelmeztetni fogjuk a magyar népet, hogy az akkori bíráknak, kínzóknak és hóhéroknak még ma is sokan vannak követőik: a gyerekeik, unokáik, akik mintegy „örökölték" a hatalmat. Ma nem párttitkárok, hanem bank- és gyárigazgatók, nem TSZ-elnökök, hanem földesurak, és megsértődnek ha szocialistának vagy kommunistának nevezik őket! Liberálisoknak, szabadelvűeknek vallják magukat.

Ma egy-egy tábla emlékeztet a múltra, de még nagyon sok, több tízezer táblára lenne szükség, hogy emléket állítsunk azoknak is, akiket Recsken vagy a hortobágyi munkatáborokban, a vorkutai erdőírtáson, a focsani hadifogolytáborban, a donyecki szénbányákban vagy máshol ért el a megváltó halál.

A mostani 50 éves, 1956-os megemlékezések kapcsán meg kell jegyeznem, hogy sokan, nagyon sokan voltunk, akik az 56-os forradalomban nem vettünk, mert nem vehettünk részt – magam is október 27-ig életfogytiglani ítélettel ültem a váci börtönben –, mégis joggal mondanak minket, joggal tartjuk magunkat ötvenhatosoknak. Október 23-a csak a végső kirobbanása volt a magyar nép elnyomott és hamu alatt parázsló szabadságvágyának. Azt, amit ma 1956 eszméjeként tartunk számon, mi már hosszú évekkel korábban hirdettük, eme eszmék szerint éltünk és cselekedtünk. Ezekért az eszmékért százak és ezrek életükkel fizettek, tíz- és százezrek meghurcoltatást, hosszú börtönéveket szenvedtek. 1956 ötvenedik évfodulóján őrájuk is emlékeztünk, sírhantjuknál kegyelettel főt hajtottunk, és Kárpát-medence szerte értük is szóltak az emlékezés harangjai. Isten békessége legyen velük, maradjon velünk! Karácsonyfáinkon, melyeket a Világ Világosságának megszületését és eljövetelét jelképező fénybe öltöztetünk, őérettük is égjenek a gyertyák lángjai!

Balról Pap Iván, Bogner Ferenc, Eichhardt Sándor, Gács Edit, Kosztolányi Károly és felesége Susanna (francia), Ikotity József és felesége Márta. (Eichhardt Éva felvétele)

Az igazi békesség

Ézsaiás 11,1-9

Ünnep van, az ember moziba megy. Erre készült már régóta. Szeretné megnézni a filmet. A fiúról, akit kivégeztek. Mert a szabadságért harcolt, de a harc elbukott. A szabadság is oda lett. A fiúról, akit nem végeztek ki addig, amíg nagykorú nem lett. Cinikus hóhérai meghozták a döntést, megvárták 18. születésnapját, és akkor hajtották végre az ítéletet. Vége a filmnek, az ember fejében ott kavarognak a képek. Csöndben van, várja a katarzist, a megtisztulást. Amitől gazdagabb lesz az ember.

Kilép a moziból az utcára. S azt hiszi, nem jól lát. Újra megelevenedett a film. Jó helyen vagyok? Álmodom? Ez még a film, vagy már a valóság? Csípjen meg valaki! Könnygáz, durranások, üvöltöző emberek, eltakart arcok, repülő utcakövek, rohanó léptek zaja. Földön fekvő ember, bakancsok rúgása, jajgatás, vér. Gumilövedék, lópatkók csattogása. Mi ez itt? Folytatódik a mozi? Nincs katarzis, hol a megtisztulás?

S az életfilmek peregnek tovább. Barna szemű gyerek, valahol. Szurtos kezét nyújtja: bácsi, adjon valamit. Éhes vagyok… A szelet kenyeret pillanatok alatt magába tömi. A csokira néz, a meglepetésre. Gyorsan a zsebébe rejti. Hogy jutott ez a gyerek ide? Otthona? Szülei? Gondoskodik róla valaki?

Temetés. A ravatalon egy asszony. Cipő orrára szegezett tekintetek, halk könnyek. Fenyőillat, virágok, alig hallhatóan elsuttogott mondatok. Majd csönd, énekszó, a szertartás egyhangúan kopogó mondatai. Vigasztalás, megbocsátás, feltámadunk! S ekkor előlép a férfi. Ráborul a koporsóra, úgy zokog, ahogy férfiember nem szokott. „Már nem tudok tőled bocsánatot kérni! Már nem tudok tőled…," – ugyanazt hajtogatja. Évekkel ezelőtt hagyta el a feleségét a másikért, a fiatalabbért. S most ki fog megbocsátani? Hol a megtisztulás?

S a filmek könyörtelen peregnek tovább. Nincs menekvés. Jönnek a hírek családi válságokról, a hittanos csoportban egyre több az olyan gyermek, akinek csak édesanyja van. Mit élhettek át, amíg a bíró pontot tett a válóperre? Gyermeklelkek láthatatlan sebei. Mosolytalan emberek az utcán, a TV-ből csak rossz hírek ömlenek, háború, pusztítás. Irakban már a hétszázezret is meghaladja a halottak száma, – ez lett a nagy békecsinálásból. S riasztóak a hírek arról is, mit művel az ember a világgal, Isten teremtett világával. Fajok seregét pusztította ki, megmérgezi a levegőt, a vizeket, egyre ijesztőbbek a viharok, elmarad a tavasz meg az ősz. Gyerekkori nagy-nagy havakról álmodunk, ugye, így karácsony táján… Mindezt mi vittük végbe? Ne vigasztaljuk, ne áltassuk magunkat azzal, mindig csak a MÁSIK ember követi el a rosszat. Örök kísértés Ádámra és Évára hárítani a felelősséget, igen, ők rontottak el mindent. Nem. Én, te, ő, – mi rontottunk el mindent! És tesszük ezt naponta. Amikor eldobjuk a csikket, az erdő szélére ürítjük a szemetesünket, szavainkkal szurkáljuk a házastársunkat, nem kérdezzük meg a gyermekünktől, mondd, milyen napod volt ma?

És akkor az ember leül, mert karácsony van. Mert most ünnepelünk. És hallja, elolvassa Ézsaiás könyvének tizenegyedik fejezetét. Egy kisfiú jut az eszembe, aki ott állt régesrég az oltár előtt, egyik kezében kicsiny fenyőgally, a másikban égő gyertya. Mellette a többi gyerek, az élő karácsonyfa szereplői. S hangzanak a Biblia szavai. Jövendölések, és a nagy beteljesülés. A kisfiú kedvence volt mindig a farkas meg a bárány, a borjú és az oroszlán. No meg a kisded a viperával! Ezt a részt várta mindig. Mert ezt olyan jó volt elképzelni… A messiási béke. Az igazi békesség.

A valóság elkeserítő. Mert arról szól, mire megyünk Isten nélkül. Az Isten nélkül élő ember valójában hadban áll. Hadban áll személyes teremtőjével, de hadban áll a teremtett világgal is. Önző, csak a maga haszna érdekli, ezért rombol és pusztít mindent maga körül. Rombolja a természetet, bomlasztja az emberi kapcsolatokat. A szeretet ünnepén is csak azt tudja szeretni, akitől valami viszonzást vár. Az Isten nélkül élő ember megtagadja Teremtőjét, – meg lehet-e tagadni édesanyát és édesapát? Az ember arra is képes, amire Isten többi teremtménye soha sem: ok nélkül ölni, ölni, a gyilkolás örömeért.

De Isten mindezek ellenére sem mondott le a világról. És nem adta föl: meg akarja menteni az Ő legdrágább alkotását, az embert. Engem, téged, őt, – és minket, mindannyiunkat! Erről szól a karácsony, Isten nem adja fel egykönnyen! A Megváltó, a nagy megoldás már megszületett. Sőt, itt járt, szenvedett és meghalt, értem, érted, érte, – és értünk! Jön a Messiás és helyre állítja azt, amit tönkre tettünk. Békét teremt Isten és ember, ember és ember között. És ami hihetetlen, Ő hozza el az egész teremtés békéjét is. Azt az új világot, ahol az oroszlán majd valóban szalmát legel, a párduc banánt majszol, és a medve is mindig beéri a mézzel. De jó is lenne, ha ott lehetnénk, minél többen! Isten már lépett. Most te jössz.

Imádkozzunk!

Adj nekem, jóságos Jézusom, Téged megértő értelmet, Téged átélő érzelmet, Hozzád siető lelket, Tehozzád buzgó bensőséget, Rád bukkanó bölcsességet, Téged felismerő világosságot, Érted égő szeretetet, Benned élő szívet, Téged dicsérő tetteket, a Te szavaidra hallgató fület, a Te szépségedet szemlélő szemet, a Te fölségedet magasztaló nyelvet, Neked kedves életmódot, Tőled jövő, bajt eltűrő békességet, Hozzád vágyó kitartást, és adj, Jézusom, boldog halált! Jutalmazz jelenléteddel, fényes feltámadással, és az örökké boldog életben add jutalmul Önmagadat! Ámen.

(Szent Benedek mindennapos imádsága)

Lupták György

Az ötvenes évekbeli Svédország humánus menekültpolitikáját dicséri, hogy míg más nyugati országok betegeket nem szívesen fogadtak be, addig ez északi ország ezek előtt tágra nyitotta kapuit. Így került az 1956-os menekülthullámmal Ausztrián keresztül Svédországba az akkor súlyosan beteg Álló Rózsika is, férjével, Tiborral, akivel Katrineholm környékén telepedtek le. Aki hallotta már Rózsikát verset mondani, azt lenyűgözte ízes kiejtése, ritka memóriája. Beszédében egyszerű természetességgel vegyülnek svéd vagy német szavak és idézetek. A szinte egybefolyó, csapongó mesélő stílusa olykor lenyűgöző, máskor meghatón kedves szófordulatai megmosolyogtatják hálás hallgatóságát. Az 1956-os menekülésük történetét megelevenítő visszaemlékezését eredeti írott formájában, változtatás nélkül adjuk közre, mely éppoly egyedi, mint beszéde, s mint ő maga.

„A malacvásár sikerült”

Menekülésünk története

1957. január 16. Az indulás nagy elhatározásba került, mert a két kis fiamat ott kellett hagyni; ez nagyon tragikusan érintett mindnyájunkat, de mivel én már 15 hónapot a mosonmagyaróvári kórházban töltöttem mint tüdőbeteg, és október–novemberben újra kórházba kerültem tüdővérzéssel, Nodrovics tanár azt mondta, hogy nincs más lehetőség a számomra, mint Ausztriába menekülni, és talán ott tudnak sürgősen segíteni, mert nekik Óváron nem volt már semmi jó gyógyszerük.

Az előzmények: Jómódú gazdálkodónak számítottak bennünket, de 1950-ben kényszerítettek a termelőszövetkezetbe, ahová aztán az állatokat, sok jószágot és minden gazdasági felszerelést is be kellett adni, na meg 20 katasztrális hold földet, ami szerint kulákoknak számítottak bennünket. Sajnos én özvegyen maradtam 1950-ben, és egyedül kellett annyit dolgoznom, mint egy egész családnak. Elmehettem volna tovább tanulni, de a házunkat oda kellett volna adni a kommunista pártnak, mivel az anyám a szomszédban volt, és a gyerekek ott lettek volna, de én nem bírtam meg, hogy oda költözzön a párt, így aztán szenvedtem, mert sokat kellett dolgoznom. Elvégeztem a kurs-ot, tanfolyamot, így tejkezelő lettem, ami este és reggel adott foglalkozást, és emellett a határba is kimértek rám rengeteg munkát, és bizony ott megfáztam, és kétszer kaptam tüdőgyulladást, majd mellhártyagyulladást, és háromszor ízületi gyulladást is. Közben meghalt apósom 1952-ben, a drága jó apám is 1955-ben, aki nagyon sokat segített mindenben, így a gyerekeim még nem is nagyon ismerték őket, nekik is nagyon szomorú sors jutott.

És én 1955-ben és 56-ban kórházban voltam összesen 15 hónapig, sajnos nem hitték el, hogy beteg vagyok, kényszerítettek dolgozni, és sokan közülük, akik nem hitték el a betegséget, már nem élnek, én meg hál´Istennek életben maradtam. Mert hittem Istenben, és meg is segített.

A nyári hónapokban otthon voltam, és október 28-án esküdtem meg Tiborral, mert én 24 évesen özvegyen maradtam, és két kis fiam volt, és csak 6 év után találtam egy igazi társra, akivel újra összeköthettem az életemet. Mi ugyanis a kórházban ismerkedtünk meg, és mindenki ellenére összeházasodtunk. De a sors kegyetlen, mert alig egy két hétre a téesz-gyűlésen kaptam egy olyan megaláztatást, mivel kulákoknak tartottak bennünket: a téesz felszámolása révén akartak nekem 3 mázsa búzát adni kárpótlásnak, erre én felálltam és azt mondtam, hogy fulladjanak bele, idáig sem éltem kegyelemkenyéren, ezután sem fogok; felálltam, otthagytam a gyűlést, de sajnos, mikor hazamentem, felment a lázam 40 fokra és bevérzett a tüdőm. Egy ismerős gyorsan az óvári kórházba szállított, de a tanár úr nem tudott segíteni, csak 3 napig. Sót ittam, hogy a vérzés elálljon, és ez egy kicsit segített. És akkor a férjem ment Budapestre a Vöröskereszt irodába segítséget kérve, hogy ki tudnának vinni Osztrákba. Sajnos már nem vállaltak, úgy aztán várnom kellett a lehetőségre, hogy valahogy kijussak, és csak 1957. január 16-án volt lehetőség. Egy család vállalta, hogy hozzásegít, persze elég sok pénzért, úgy aztán sírva, könnyek között történt az elválás kis családomtól; éppen a napokban mesélte a húgom, hogy a Rádióban azt a dalt énekelték, hogy „Daru madár útnak indul...” – és összeborulva sirattak el.

Mert a tanár azt mondta, hogy 3 hónap, vagy 6 hónapig, ha élek, mert nagyon nagy volt a kaverna a tüdőn, ezért maradtak a gyerekeim otthon, hogy mégis anyám és testvéreim a gyerekeimnek gondját tudják viselni.

Hát a határ csak 18 km-re volt tőlünk, mégis sok nehézség adódott. Tibor attól félt, hogy elvérzek, mert sajnos vért köptem a fehér hótakarón, vagyis látszott. Este indultunk Kázmérról, körülbelül csak 8 km volt az osztrák határ. A vezető azt mondta, hogy ne féljünk, ilyenkor a legjobb, és valóban, világították az oroszok a határt, olyankor lefeküdtünk a hóba, nem volt velünk csak egy táska, amiben hálóing, fogkefe és kevés holmi volt még.

Hamarosan átjutottunk, a vezető megkapta a kísérő összeget, elbúcsúztunk, és csak annyit kértem, hogy a mamámnak írja meg a jelszót: „a malacvásár sikerült”, és anyukám meg is kapta másnap az üzenetet.

Vagy 7–8 kilométert mentünk a nagy hóban, mikor megérkeztünk egy szálláshelyre, ahol már voltak menekültek. Másnap Eisenstadtba vittek, onnan tovább Sankt Pöltenbe, ott volt egy tábor, ahol aztán másnap be kellett jelentkezni a láger-irodába, én is. Bevittek a Sankt Pölten-i kórházba, és ott kikérdeztek, és megtörtént a vizsgálat, és még fel sem állhattam a székről, mert

egyenesen vittek a kórházi ágyba; a vérsüllyedésem 76 volt, azt mondták, hogy csoda hogy élek. Aztán azonnal kaptam a kezeléseket, és egy nagyon kedves és jó orvos kezelésbe vett, kikérdezett és mondta, hogy meg fogok gyógyulni, ha betartom a szabályokat, és valóban, 3 hónap alatt nagyon sokat javultam, a nagy kavernából egy szilva-nagyságúra zsugorodott a beteg rész, és ő ajánlott Bécsbe a híres tüdőprofesszornak. Prof. Zalz – úgy hívták, és oda vittek engem mentőautóval, és másnap megvolt a nagy vizsgálat, kikérdezés, ez a Semmelweisz Klinikán történt, és másnap jött a professzor és mondta, hogy nem operálnak. Én meg úgy megijedtem, arra gondoltam, hogy már olyan rossz állapotban vagyok, hogy nem lehet. Egészen elfehéredtem, és akkor mondta, hogy „keine Angst lilla Frau Álló, haben Sie sehr bässer, nicht opererar, jag blivit mycket bättre" – semmi félelem, sokkal jobban van, nem kell operálni, hanem elvisznek egy szép helyre Baumgartenhöhére, és ott meg fogok egészen gyógyulni. És én táviratoztam a férjemnek, hogy jöjjön be, mert elvisznek, és hogy tudja hogy hova kell majd jönni látogatni, mert ő dolgozott Wegschäid-ben, egy fűrésztelepen Graz környékén, így tudott nekem extra kaját venni, mert a kórházi kosztot egész éven át enni nem olyan egyszerű dolog.

Szerencsére, hogy tudtam egy kicsit németül, mert polgáriban és a líceumban tanultam, ezért aztán nem is kellett tolmács.

1957. május 18-án vittek aztán Baumgartenhöhebe, ahol egy teljes évet töltöttem, a főorvos várt, mert Bécstől kb. 15 km-re volt egy gyönyörű parkkal ellátott üdülőtelep, na ez szép látvány volt, és várt a főorvos, Dr. Sikard, mindjárt kérdezte, hogy tudok-e németül. „Ja, ein venig" – egy keveset, de tudok verset Goethe, Schiller och Heinetól, és el is mondatott velem egy párat. Ez azért érdekes, mert mikor felmentünk a betegszobába, volt három osztrák asszony, s megkérdezte, hogy ők tudnak-e verset, és nem tudott egyik sem, és azt mondta: Nahát, ez a kis magyar asszony tud legalább hét verset, és így nagyon megnyertem őt, mert elintézte nekem, hogy friss tejet hozzanak, mert a forralt tejet nem bírtam meginni, és délutánként kaptam különböző sajttal, szalámival vajas kenyeret, és néha extra kaját is. Sok kezelésen estem át, a gyógyszert már nem tudtam szedni, így infúziót adtak 60-szor, aztán májinjekciót is, meg „Pnajt" – tűvel beszúrtak a tüdőbe, amitől mindig féltem.

Közben terhes lettem, és mondtam az orvosnak, hogy a magyar orvosom azt mondta, hogy nem szabad hogy terhes legyek, mert tüdővérzést kapok újra, de azt mondta, hogy egyáltalán nem: „keine Abordus", mert ő tudja, hogy én is és a gyerek is egészséges lesz. Úgy is történt, mert a lányom a Semmelweisz Klinikán született, 4,5 kilóval, ami nagyon nagy volt, sok lenne leírni, de hál´Istennek egy nagy kislány lett. Akit aztán a bécsi református templomban keresztelt egy operaénekesnő 1958 januárban, amit az apácák mindenáron katolikusnak akartak, hogy legyen. De mondtam, hogy én Nagy Kálvinista vagyok, és az egész rokonságom az, és csakis református lesz! Egy evangélikus otthonba vitték, mert én nem szoptathattam, és ott volt még 1958. június 10-ig, mert június 18-án már jöttünk el a Svéd Vöröskereszt jóvoltából Svédbe, mert én inkább Svájcba szerettem volna menni, mivel Calvin városa, de még kellett volna várni egy fél évet, és így jöttünk ide.

Hál´Istennek a kórházi ápolás itt egyszerűbb volt, nem szúrkáltak azzal a nagy tűvel, ami legalább 20 centi volt. Nem volt könnyű, még itt is 3 hónapot kórházban töltöttem, a kislányom pedig az itteni bölcsődébe került, 3 hetenként tudtam meglátogatni, hát sokat sírtam emiatt is.

Utóirat

Sokféle kérelem után a „Till Kádár úrnak", a Vöröskeresztnek, a Magyar Rádiónak, és a francia Ambassadnak írt kérés után, végre a gyerekeim, Imre és Antal 1963 júniusában kijöhettek ide hozzánk Svédbe, de csak egy szoba konyhás lakásunk volt, és mikor meglátták, mindjárt azt mondták: Anyu, ha ilyen szegények vagytok, miért hozattatok ki bennünket? Két hónap múlva költöztünk ki Marmorby-be, ahol kaptunk egy kétszobás lakást, és én is ott kaptam állást, főztem a kontor alkalmazottaknak ebédet, öt évig csináltam, és már ott építettünk egy nagyon szép villát, 160 négyzetméter volt, és ott már jól érezték magukat.

18 személyre főztem, nem is tudom, hogy bírtam, és nálunk volt elég gyakran istentisztelet. Még Krüzsely lelkész is volt Svájcból, aztán Glatz József, Koltai Rezső, Kellner Duci, Kiss Antal Jenő Debrecenből, meg még Jugóból is egy református lelkész, a nevét már nem tudom, és egy finn Vejko volt ott a Koltaival, aki Magyarországon is tanult az evangélikus püspökkel együtt, így egy kicsit beszélt is magyarul.

7 unokám van, Antinak 2 gyereke, Silvia civilingeniör és jogász, Norrköpingben lakik; Robert Stockholmban lakik, Peter a H & M nagy archivban civil ekonóm, Andras Karl ugyanott, Per ő bonde – gazdálkodó, nekik van egy szép gazdaságuk. Martin a Kungliga Tekniska egyetemre jár Stockholmba, és ott is lakik. Caroline most érettségizik, egy évet fog dolgozni, aztán majd tanul tovább. 5 fiú unoka volt katona, és mind a 7 konfirmált, és a zenekarban is bent voltak. Kedves gyerekek, muzikálisak is egyrészt. Nagyon szeretem őket, dolgos, szorgalmas gyerekek. És ők is szeretnek engem, sokat vigasztalnak, és ez erőt ad az egyedüllét elviselésében. Mert másodszor is özvegy maradtam, és Tibor után nagy űr maradt, nagyon, nagyon hiányzik.

Hát nagyjában beszámoltam az életemről dióhéjban, de egy regényt tudnék írni; talán egyszer, ha jó kedvem lesz. Isten velünk, a viszontlátásra! Egyben küldöm a szép verseket is.

Anyám nagyon szerette a verseket, én már kicsi koromtól szavaltam. 1944 őszén ide a kastélyba menekült a Magyar Rádió Budapestről, és megkérdezték, hogy ki tud verselni. A tanító engem ajánlott, és Barabás Sárival együtt szavaltam, Szeleczky Zita és Szilasi János énekeltek. Az Üzenet Erdélyből-t 1945 elején egy nagy ünnepségen szavaltam, a Magyar kenyér balladáját 1945 nyarán a kastély előtt a falunkban este tábortűznél, és a Kisgazda párt napján Győrben a Széchenyi-téren Kozma Andor versét, A magyar paraszt-ot, mellyel nagy sikert arattam, és ezért és az Aranyérem versért majdnem elvitettek a kommunisták később, mert hogy irredenta vers.

Még ma is a versek éltetnek, ezért az ünnep közeledtével egy karácsonyi verssel búcsúzok:

Karácsony csillagfénye, gyúlj ki ma az égen,
Árassz békét, szeretetet mindenki szívébe.
Hirdess nekünk örömhimnuszt, isteni szeretetet,
Lángoljon fel minden szívben az emberi szeretet.

Álló Rózsika

Beregszászy Piroska

KARÁCSONYI GONDOLATOK

Ma a béke s szeretet ünnepén
Szálljon szívedre csöndes, égi béke!
A karácsonyfa ragyogása mellett
Ma minden bút-bajt
Rakjunk félre, végre!
Csituljon el ma minden fájdalom,
Boldog kacajunk harsogjon az égre!

Látod, nekünk van meleg otthonunk,
S az otthonunkban Karácsony fényessége;
Gazdagok vagyunk, mert adni tudunk,
Mert szívünkben szeretet van és béke!

Simuljanak homlokodról – Édes –
A ráncok, mit a gond festett oda!
Ha szeretet van bennünk, megbocsátás,
Hidd el, a sors nem is oly mostoha.

Mondd, az élettől kapott sebeket
Nem is tudná már begyógyítani
Puha jóság és meleg szeretet?
Ha jóban-rosszban mindig melléd állnék,
Jóban és rosszban egy lennék Veled?

Lengettem vidám, piros lobogókat,
A fiatalság s öröm zászlaját;
Lengettem gyászszín fekete lobogókat,
Most parlamenter fehér zászlaját.

Várom, lesz-e fegyverszünet vagy béke,
Beszüntetjük-e a szócsatát?
Válaszod lehet: tüzet szüntess! vége!
A parlamenter bizton elmehet.

Vagy elindulunk kezem kezedbe téve
Az úton, mely újra egymáshoz vezet?
Akármi lesz is a válaszod végre,
Kívánom, legyen a szívedben béke!

Beregszászy Piroska

VAK KOLDUS

Vak koldus áll az utcasarkon,
Ég felé emeli szemét;
Kezét mindenkinek
kinyújtja,
Két fillért kér
Csak két fillért.
Nem látja az emberek
arcát,
Kik neki a pár fillért
dobják.
Nem látja Istennek
kék egét,
Mégis oda emeli szemét;
Érzi, ott lelheti Istent,
Onnan várhat csak segítséget,
S az embereknek
nyújtja kezét,
Két fillért kér,
Csak két fillért.

Szentimre - Vincze László grafikája

Kedves Pongrátz Gergely,

köszönöm kérdésed, megvagyunk, vagyunk, amíg számonkérő hangod elér hozzánk, amíg megérint, addig vagyunk és leszünk, kedves Gergely, ez a levél is, íme az ötvenedik esztendőre testet ölt Kiskunmajsán és a Corvin közben, és mondatja vélem: a Kapisztrán Szent János védelmébe ajánlott kegyhelyen, a majsai kápolnában sírod nemzeti zarándokhely immár, Bábel Balázs kalocsai érsek szentelte meg. Fekete gránitból, az örökkévalóság sziklakövéből hasított tonnás fedőlap védelmezően rád nehezül, de úgy őriz, hogy égbe emel, mert Csete György művében, nemzeti panteonjában a 338 márványtábla, a 338 kivégzett mártír, munkások, katonák és gazdálkodók, 338 földet, anyagot, emberi értelmet művelő magyar mártír és családjának sorsa égbekiáltó egyenes beszédben vádol gyilkost, akinek földi halandó soha meg nem bocsájthat.

Tudatom Véled, kedves Gergely, hogy Testvérbátyád, Ödön állt a helyedre, az 56-os Múzeum és az ifjúsági tábor dolgait igazítja Kozma Huba, Juhász Pintér Pali és mindazok segítségével, türelmével, akikben bíztál és nem csalódtál eleitől fogva. Ödön bátyád derűsen fénylő arca mögött lelki egészség, sziporkázó mesélő kedv; újra és újra átél minden egykori mozdulatot, gondolatot, de ha alapítványi ügyekben, 56-os szellemi, tárgyi hagyatékod, megvalósult álmod ügyében dönteni kell, akkor fegyelmezően és figyelmeztetően iránytű a mondata: Gergely ezt tenné most, ő ezt így rendezte volna el. Így alakítottuk a tábort, facsemetékkel, a kőépületek környezetét, áldozatos munkával; így épült meg támogatással a látogatókat, táborlakókat fogadó, marasztaló hatalmas székelykapu, és az általad hitelesített csapatmunkával így szerveztünk a nyáron tematikus táborokat, és jöttek a középiskolás, egyetemista fiatalok a történelmi hazából, a Kárpát-medence minden részéből, hogy sorsukat határozó családod legendája, a diaszpóra küzdelmed, Mindszenty élete élménnyé nemesedjen a világtörténelmi magyar 56. Mindegyik táborban versek és filmek, értelmező beszélgetések, találkozások, tábortüzek, a szentmisék lelket és márványtáblákat ragyogtató ereje, a pesti kirándulások rádöbbentő élménye, a Műegyetem, a Rádió, a Parlament, a Corvin-köz és a 301-es parcella beszédes hangulata, az 56-osok hiteles hangja, emlékei mind-mind embert formált, fiatalokat. Ezen a nyáron négy táborban 150 fiatalt.

Ez kevés volna? Tengerben a csepp? Cseppekből a tenger és tengernyi a feladatunk.

Derűlátó vagyok, kedves Gergely, amikor azt mondom, hogy lesz még bőven feladat a következő ötven esztendőben is, s talán a 100. évfordulón, a centenáriumi ünnepségen mondhatják majd el, hogy a nemzet tudatában azonosan, közel azonosan éreznek, gondolkodnak 1956-ról.

Ami ma történik felemásan, az gyalázat.

Te is jól tudod, hogy miért mondom ezt, kedves Gergely.

Jól tudod, megviselt és megtapasztaltad, hogy 1956-ról sehogy vagy sokféleképpen gondolkodnak, éreznek, pedig nekünk magyaroknak, minden ivadékunknak azonosan kell egyszer gondolkodnunk a tatárjárásról, a nándorfehérvári diadalról, Mohácsról, kurucokról és a labancokról, Petőfiék forradalmáról, a dicsőséges tavaszi hadjáratról, Világosról, Trianonról. Igen, kedves Gergely, előbb-utóbb minden ma élő magyarnak, ha nem, akkor a gyermekének, ha az sem, akkor az unokának, a dédunokának, de előbb-utóbb minden magyarnak éreznie, tudnia kell 1956-ot, október 23-a lázas rendjét, forgatagát; éreznie, tudnia kell, hogy elég volt a hazugságból, a félelemből, a jogfosztottságból, az idegenek rémuralmából, és előbb-utóbb minden magyar érezni és érteni fogja a szabadság mámorát, józanító felelősségét, és érezni fogja a megtorlás iszonyatát, a hamu alatt parázsló, csöndes ellenállás izzó reményét.

Soknak tűnik az előttünk rejtőzködő öt évtized? Van akinek ebből a töredék jut, az én nemzedékemnek már ennek a fele sem, de a mai 18 esztendős, tandíj ellen joggal háborgó diák még 50 esztendő múlva is alakíthatja, formázhatja környezetét, küldhet tovább élményt, üzenetet, akár a XXII. századba is.

Tudatom továbbá kedves Gergely, hogy október elsején Terbe Zoltán barátunkat választotta Kiskunmajsa népe polgármesterének. Mint oly sok majsai barátod és tisztelőd, ő is szerényen, a háttérbe húzódva támogatott, segített a kezdetektől az 56-os múzeum, a kápolna és az ifjúsági tábor ügyes-bajos dolgaiban. Nos, ez a Terbe Zoltán polgármester és önkormányzati testülete ad biztonságot, hogy 1956-os majsai álmod a valóság jegyese maradjon.

Ezen jó hír ellenében csak rossz híreket mondhatok, kedves Gergely. A kapzsi, önző és gonosz emberek nem változtak, a rossz politika sem, a népet pedig, Te ezt jól tudod, túl sokáig nem lehet gyötörni. S amikor a nemzeti erőt össze kellene és lehetne fogni, akkor sok-sok jószándékú ember most megint sokfelé kanyarodó utat követ, de hát ez már Tőled messze van, ezen utak végét Te soha nem láthatod, ez most a mi dolgunk, itt e földi világban, hogy megértessük a jóakaratú, de a pokolba vezető utakat kövezőkkel, hogy össze kell tartanunk, mert verekedő pásztorok közt búcsút ül a farkas. S nem csak ünnepet ront, beleront, a ledöntött Sztálin-szobor helyén, a Regnum Marianumot megillető szent helyre, de provokál, kitilt a Műegyetemről, 2006 vastuskóval szégyenít meg élőket és holtakat, túlélőket és mártírokat, gyermekeket, unokákat.

Nekünk most, kedves Pongrátz Gergely, ötvenhat szellemében az a dolgunk, hogy ne engedjük átváltani a tankok és az állami terrorszervezetek uralmát a pénz uralmává, a mindent piacosító uralomra, ne engedjünk egy olyan gátlástalan kereszténységellenes, politikai visszarendeződést, amely nem börtönnel, ávós kínzókamrákkal érkezne, de alattomos zsarnokságával ártana annyit a nemzetnek, mint a korábbi zsarnokság. Mert nem feledjük Illyés Gyula versmondatát a zsarnokság mindenkori természetéről: "porod is neki szolgál." Vagyis, ha a demokrácia szólamaiba burkolózva a hazugságokból, csalásokból, december 5-i nemzetárulásból épül föl a politikai hatalom, az éppúgy átjárja az egész embert és az egész társadalmat, és éppoly erővel - alighanem még hatékonyabban - pusztít, mint a zsarnokság más forrásai, módozatai.

Ez ellen kell szervezkednünk, összefognunk, cselekednünk. Ehhez adj erőt, kedves Gergely, ehhez adjatok erőt 56-osok, Corvin köziek, barátaim.

Budapest, Corvin köz, 2006. október 23.

Lezsák Sándor

A KRITERION Kiadó gondozásában megjelent Gazdovits Miklós: Az erdélyi örmények története c. könyve. A szerző 2007 márciusában Svédországba látogat (többek között a stockholmi Magyar Házban tart előadást). Könyvéből eladásra csak annyi példányt hoz magával, ahányra érdeklődők előre jelentkeznek. Jelentkezni lehet Tamás Györgynél (2007. január 1. után): Telefon: *08-712 59 31* vagy drótposta (e-mail): *tamas.emkes@chello.se*

A 452 oldal terjedelmű, kemény borítós, színes képekkel és térképekkel tarkított kötet irányára 200 kr.

Az ´56-os emigráció kiemelkedő alakjára, Kecskési Tollas Tiborra kíván emlékezni baráti köre, tisztelői és a róla elnevezett alapítvány. A költő összes verseit és életrajzát külön-külön, két könyv alakjában óhajtja megjelentetni, kiadni. Mind a két kötet már nyomdára kész. A svédországi barátok, tisztelők eddigi jószívű és nagyvonalú adakozása fedezte a szerkesztői költségeket (400.000,- Ft). A teteményes nyomdai költségekre – kb. 2,5–3,5 millió forint – további támogatást kérünk és várunk.

A támogatást a következő számlákra lehet eljuttatni: Tollas Tibor Emlékére Alapítvány, *OTP-bank Rt Kazincbarcika*, Swift-kód: *OTPVHUHB*, Számlaszám: *11734152-24020088*, vagy *Tollas Tibor Emlékére Alapítvány*, Pap Iván, Plusgiro *4665892-8*, Nordea *4190 001 2894*

Köszönettel és megbecsüléssel
a Tollas Tibor Emlékére Alapítvány

A Székely Himnusz utolsó – hozzá költött – szakasza

Kigyúlt a mennybolt, zeng a Hadak Útja,
Csaba királyfi gyűjti táborát.
Megszűnt az átok, kiapadt a kútja,
Szívünket égi öröm járja át!
Hiába zúg már gyűlöletnek árja,
Megáll a szikla, nem porlik tovább,
Imánk az Istent újra megtalálta,
Köszöntsd ma népem, üdvöd hajnalát!

„Ige és anyanyelv”

Jubileumi versmondó és bibliaolvasó verseny 2oo7-ben

2oo7-ben tizedik alkalommal rendezzük meg az Ige és anyanyelv versmondó és bibliaolvasó versenyt, mely az eddigi gyakorlattól eltérően most csak egy országos rendezvény keretében bonyolódik (nem lesz gyülekezeti válogató szakasz).

A versenyen egyházi hovatartozástól függetlenül minden gyermek és ifjú részt vehet, s helyezéstől függetlenül jutalomban részesül. Kérjük gyülekezeti felügyelőinket és a magyar nyelvoktatókat, népszerűsítsék a versenyt, buzdítsanak az azon való részvételre.

Jelentkezni a gyülekezetek felügyelőinél, vagy Tóth Ildikónál lehet 2oo7. május 1-ig (Elérhetőségét lásd a 2. oldalon). Minden jelentkezőnek kiküldjük a személyre szóló meghívót, melyben ismertetjük a további tudnivalókat.

A jubileumi év témája: a család. Kötelező versek:
5–7 éveseknek: Kányádi Sándor: Nagyanyó-kenyér
7–10 éveseknek: József Attila: Kedves Jocó
10–14 éveseknek: Petőfi Sándor: Anyám tyúkja
14–18 éveseknek: Arany János: Családi kör
(csak az 1–3, 5–6 és 13. szakasz)
7 éves kortól fölfelé szabadon választott verset és a helyben kijelölt bibliai idézet felolvasását kérjük.

Az „Ige és anyanyelv” versmondó és bibliaolvasó versenyen eddig résztvett gyermekek és ifjak névsora

Andrássy Hunor (Göteborg), Andrássy Regina (Göteborg), Aracsy Annamária (Osby), Bagoly Andrea (Halmstad), Balogh Anna (Stockholm), Bálint Palmgren Oszkár (Mörrum), Bálint Palmgren Tünde (Mörrum), Bánáti Dániel (Göteborg), Békefy Veronika (Sundbyberg), Béres Viktor (Kristianstad), Boros Tamás (Halmstad), Bozóki Felícia (Tullinge), Bozóki Benedek (Tullinge), Burda Andrea (Göteborg), Csapó Aletta Noémi (Göteborg), Csapó Edina (Göteborg), Csapó Dóra (Göteborg), Cseh András (Uddevalla), Cseh Veronika (Uddevalla), Demeter Erik (Halmstad), Demeter Krisztina (Halmstad), Druzsin Daniella (Borâs), Farkas Júlia (Stockholm). Farkas Márta (Sorunda), Farkas Zsolt (Västerâs), Fazakas András (Eskilstuna), Fekete Anna (Eskilstuna), Fekete Erika (Eskilstuna), Fülöp Melinda (Mölndal), Fülöp Attila (Mölndal), Gajnok Karolina (Halmstad), Gábor Csilla (Ljungby), Gáspár Andrea Júlia (Göteborg), Gere Dániel (Angered), Hajas Krisztina (Mullsjö), Hajas Róbert (Mullsjö), Hatov Zoltán (Halmstad), Huszák Henrietta (Halmstad), Huszák Roland (Halmstad), Jaeger Dalma (Skogâs), Jansson Júlia (Göteborg), Kadir Iván (Göteborg), Kadir Natali (Göteborg), Kasza Attila (Lerum), Keresztes Gellért (Eskilstuna), Kók Eszter (Mölndal), Lakatos Krisztina (Helsingborg), László Norbert (Göteborg), Lázár Lilla Júlia (Sölvesborg), Lindberg Karola (Västerâs), Lipcsey Andersson Raffael (Hissings Backa), Lukács Kinga (Sölvesborg), Molnár Balázs (Ulricehamn), Molnár Izabella (Sölvesborg), Molnár Helén (Sölvesborg), Molnár Zsuzsa (Halmstad), Moulavi Márk (Göteborg), Moulavi Mónika (Göteborg), Miklós Elita (Eskilstuna), Nagy Edit (Ulricehamn), Nagy Emil (Ulricehamn), Nádler Veronika (Göteborg), Nagy Róbert (Växjö), Niman Andrea (Stockholm), Papp de Pestény Alexia (Göteborg), Papp de Pestény Viktor (Göteborg), Péterffy Szilvia (Göteborg), Podavka Áron (Södertälje), Rehó Erik (Västerâs), Sall Wesselényi Margit (Göteborg), Sall Wesselényi Máté (Göteborg), Sándor Anna (Ljungby), Sándor Éva (Ljungby), Sántha Hanga (Stockholm), Sinai Eszter (Mullsjö), Stjärna Viktória (Göteborg), Stuber Ágnes (Stockholm), Stuber Balázs (Stockholm), Sternbeck Dániel (Västra Frölunda), Szabó Zsófia (Linköping), Szász Hunor (Sölvesborg), Szász Örs (Sölvesborg), Szász Róbert (Halmstad), Széll Adrienn (Göteborg), Szenes Annamária (Göteborg), Szűcs Ádám (Göteborg), Tófalvi Krisztina (Hyltebruk), Tóth Emese (Halmstad), Tóth Eszter (Göteborg), Tóth Márton András (Göteborg), Tóth Péter Lóránd (Göteborg), Tóth Zsuzsanna Blanka (Göteborg), Vaszi Beáta (Helsingborg), Veress Árpád (Halmstad), Zábó András (Borâs), Zábó Virág (Borâs), Zöld Dominika (Hässelby), Zöld Tamás (Hässelby), Zsámbókréty Emil (Grâbo), Zsámbókréty My (Grâbo).

A Protestáns Szövetség 2007-es KALENDÁRIUMÁBÓL

A Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége 2007-es naptárából tallózva a következő eseményekre és időpontokra hívjuk fel presbitereink, híveink és az érdeklődők figyelmét:

1. Nyugat-Európai Magyar Presbiteri Konferencia. Időpont: 2007. március 30. – április 1. Helyszín: Holzhausen (Németország). A találkozó folytatásaként ugyanitt kerül sor az „Ifjúsági Konferencia" megrendezésére. Az 5. presbiteri találkozó témája: Kis egyháztörténelem – ezen belül is: A magyar történelmi protestáns egyházak kialakulása. Felkért előadók: Molnár-Veress Pál (Stockholm) – A magyar evangélikus egyházról; Dr. Hermán János (Zwolle) – A magyar református egyházról; Rázmány Csaba püspök (Budapest) – A magyar unitárius egyházról. A bevezető előadást Dr. Pósfay György (Genf) tartja, rövid áttekintést adva a keresztény egyház történetéről a reformáció koráig. A szervezők a már megszokott 40-es létszámra foglaltak helyet (az eddigi árakat kapva 2007-re is: 85–90 EURO/ személy az egész időre). A jelentkezési ívet a Nyugat-Európai Magyar Protestáns Gyülekezetek Szövetsége honlapjáról (www.credo-hu-we.org) lehet majd letölteni, s ezt 2007. február 28-ig kell visszaküldeni. A jelentkezőknek a szervezők útleírást és részletes napirendet küldenek.

2. Európai Magyar Evangéliumi Ifjúsági Konferencia (EMEIK) nagyheti találkozója. Időpont: 2007. április 1–6. Helszín: Holzhausen (Németország). A találkozóra szóló meghívót és a részletes műsort a szervezet honlapja közli (http://church.lutheran.hu/emeik/). A Protestáns Szövetség támogatja az Ifjúsági Konferencia munkáját és felkéri taggyülekezeteit, hogy hívják és küldjék a fiatalokat és az érdeklődő felnőtteket e találkozóra.

3. Az Európai Protestáns Magyar Szabadegyetem akadémiai napjai. Időpont: 2007. május 12–18. Helyszín: Tata (Magyarország). A programfüzet és a jelentkezési tájékoztató az új esztendő elején (január/februárban) jelenik meg.

4. A Protestáns Szövetség évi konferenciája és közgyűlése. Időpont: 2007. szeptember 7–9. Helyszín: Bruxelles (Belgium). Szövetségünk első ízben szervezi konferenciáját és közgyűlését a Belgiumi Magyar Protestáns Gyülekezet központjában. A szervezők kb. 40 résztvevőre számítanak; az elszállásolást egy „Jugendherberge" szintű egyszerű szállóban oldották meg az „európai főváros" áraihoz viszonyítva kedvező áron. A konferencia meghívottja a Magyarországi Református Egyház egyik püspöke lesz, akivel a hazai egyházak és a Szövetség közötti kapcsolatok további elmélyítéséről folynak majd megbeszélések. A konferencia zárónapján a helyi magyar gyülekezettel közös istentisztelre kerül sor Bruxellesben. A jelentkezési lap és program a Szövetség húsvéti körleveléhez csatoltan jelenik majd meg.

Köszöntjük Anders Wejryd érseket

2006. augusztus 29-én a leköszönő K. G. Hammar helyébe Anders Wejryd személyében új érseket választott a Svéd Egyház. Beiktatására szeptember 2-án került sor.

Egyházi Közösségünk lelkésze december 2-án találkozott az érsek úrral, a Svéd Egyház és a Svéd Missziós Egyház között létrejött ökumenikus megállapodás aláírásának alkalmából szervezett érseki fogadáson és az Uppsalai Székesegyházban rendezett ünnepi istentisztelet keretében. Az Orosházán megtartott Magyar Evangélikus Konferencián felkértük az ott jelenlévő püspök urakat, hogy a közeljövőben kilátásba helyezett svédországi látogatásuk alkalmával segítsenek felfrissítenünk és megerősítenünk kapcsolatainkat a Svéd Egyházzal.

Isten áldását kérjük Wejryd érsek életére és szolgálatára!

A TEMPLOMOK ÉS MÁS ISTENTISZTELETI HELYEK CÍMEI

BORÅS	Hässleholmskyrkan	Våglängdsgatan 3
ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	Stenbygatan 4
GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	Parkvägen 4
HALMSTAD	Andersbergkyrkan	Grönevångstorg
HELSINGBORG	EFS-kyrkan	Bruksgatan 27
JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kyrk.	Torpaplan
KATRINEHOLM	Nävertorpskyrkan	Blomstervägen 14
LJUNGBY	Szent István templom	Bolmstadsvägen 21
MALMÖ	Stadionkyrkan	Stensjögatan 1
SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	Köpmansgatan 1
STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan	Humlegårdsgatan 13
TÅNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otthon	Åspered felé (40-es útról)
VÄSTERÅS	Kristiansborgskyrkan	Katrinelundsvägen 1
VÄXJÖ	Johannesgården	Paradvägen 4

Felhívjuk híveink, olvasóink figyelmét, hogy az istentiszteleti naptárban közölt időpontok rajtunk kívülálló okok miatt változhatnak, ezért kérjük, az esedékes istentisztelet előtt szíveskedjenek a gyülekezeti felügyelőknél vagy internetes honlapunkon (www.keve.se) tájékozódni.

Hiszen anyák lesznek majd ők is

Az ember minőségéről árulkodik minden viszonyulása. Manapság inkább csak a másokkal való kapcsolatunk módjának a jelentőségét szokás hangsúlyozni, és ebben a legfontosabb irányelv a tolerancia. Vagyis udvariasan el kell viselnünk minden embert olyannak, amilyen, függetlenül attól, hogy természetes reakcióink esetleg indokoltan másra késztetnének bennünket. Ezt várja el tőlünk a társadalom. A magunkkal szembeni elvárások is elsősorban e körül forognak. Ha a másokkal szembeni viselkedésünk összhangban van ezekkel az előírásokkal, akkor jó emberek vagyunk. Arról nem szokott szó esni, hogy minőségünknek akkor is fontos kritériumai vannak, ha éppen egyedül vagyunk. Ez az a tartomány, amely a ma uralkodó szemlélet szerint teljességgel az egyéni szabadság birodalmába tartozik, és bárki bármit tesz is, az sajátos egyéni „önmegvalósításának" a része, amelybe másnak nem lehet beleszólása. Még a szülőknek sem, mert tanácsaikkal, elvárásaikkal, más néven a *neveléssel* állítólag belegázolnak gyermekeik lelkébe, és akadályozzák kiteljesedésüket.

Az ember önnön megélésének számtalan receptjével árasztja el a világot a média, melyek közül ki-ki ízlésének megfelelően válogathat, és így a „szabadság élményében" lehet része. Közben a piac termékeinek igénybevételével „hasznos gazdasági tevékenységet" végez: kiveszi részét az általános fogyasztásból.

A magunk megélésének s ezáltal *szabadságunk gyakorlásának* talán legfontosabb terepe ma a szexuális élet. Ha a másik embernek nem teszünk rosszat vele, ezen a téren még elvben sincs semmi korlátozás. Az iskolák nemi felvilágosító órái inkább csak a téma tudományos és gyakorlati vonatkozásait érintik, azt viszont általában elkerülik, hogy erkölcsi szempontokat kapcsoljanak a szexualitáshoz. A reklámoktól a televízióig minden kommunikációs hatás ennek a témának a képeivel és meglehetősen kétséges sugallataival bombázza a társadalmat, s benne a felnövekvő nemzedékeket.

A *Veckorevyn* című svéd lap nem olyan rég fiatal lányok szexuális életével kapcsolatos felmérést végzett. Az eredmény lényegében szimptomatikus. Az 5561 válaszadó 65 %-a 15 és 20 év között volt, és ez mutatja, melyik az a réteg, amelyhez a hetilap szól. Az összes válaszadó egynegyed részének már 15 éves kora előtt volt nemi kapcsolata.

Az egyik kérdés a megkérdezetteknek a csoportos szexhez való viszonyára volt kíváncsi. 22,3%-uk visszautasította az ilyen kapcsolatnak a gondolatát is, 47,4% ízlésével ellentétesnek mondta, de nincs véleménye arról, ha mások gyakorolják, 25,2% elképzelhetőnek tartotta, hogy maga is részt vegyen ilyenben, 5,2%-uk pedig már kipróbálta, és élvezetesnek találta.

Erről a felmérésről a széles közönség a göteborgi Metro egyik számából értesülhetett, vagyis sokkal többen, mint ahány előfizetője az említett hetilapnak van.

Az adatok egy cseppet sem örvendetes valóságról adnak képet. A Metro újság azonban nem áll meg itt, hanem idézi a *Veckorevyn* ifjú főszerkesztőnőjének a fiatal lányokról és nemi életükről az eredmény ismeretében született kommentárját: „Szabadok és magabiztosak, és nem félnek kinyilvánítani szexualitásukat. Nem félnek bevallani, hogy minden nap a szexre gondolnak. Ez azt mutatja, hogy jó úton járunk a lányok szexualitásának kérdésében."

Értesüléseim szerint a lap számos olvasójának a főszerkesztőnő a példaképe, és adnak a véleményére. Az idézett szövegével nemcsak a szabadabb nemi életre buzdítja már a serdülőkorúakat is, hanem csoportos szexuális kapcsolatra mint bátor cselekedetre ösztönzi őket.

Nem álltam meg, hogy levelet ne küldjek a Metro újságnak, remélvén, hogy talán közlik majd a *Metroinsändare* című levelezési rovatukban. Eredetileg természetesen svédül, ezt írtam:

„A Veckorevyn című lapnak a lányok szexuális életével kapcsolatos felmérése során a válaszadók egynegyede foglalkozik a csoportszex gondolatával – olvashatjuk a göteborgi Metro 2006. július 26-i számának A fiatalok mind pozitívabban viszonyulnak a csoportszexhez *című írásában. A cikk idézi a Veckorevyn főszerkesztőjének örömteli következtetését is: «Ez azt mutatja, hogy jó úton járunk a lányok szexualitásának kérdésében». Nem kellene elfelednünk, hogy nem a munka tesz minket emberré, mint ahogy azt az Engels által kiagyalt elmélet és a marxisták állítják, hanem az erkölcs. Valójában ez különbözteti meg az embert az állattól. Ebből következően a szexualitás helyes útja nem választható el egy nő és egy férfi közötti lelki kapcsolat meglététől. Az előbb idézett mondat azt szorgalmazza, hogy lányaink – morális tekintetben – kurvákká legyenek. Vajon ezáltal bizalmat érdemlőbb feleségek, de főként jobb anyák és gyermekeik értékesebb erkölcsi példaképei lesznek majd? A Metro ezzel a cikkével egy embert lealázó felfogás szócsövévé vált. Gratulálok!"*

Küldeményem természetesen soha sem jelent meg a lapban. Egyéb írást sem közöltek ott erről a témáról, de lehet, hogy más nem is próbált hozzászólni.

Ha sikerül tárgyilagosan megfigyelnünk a tömegkommunikáció csatornáinak a magatartását, valamint azt a hatást, amely mindnyájunkat részükről ér, észrevehetjük, hogy működésük a sokféleségben is összehangolt. Mintha elhatározták volna, hogy megfosztják az embereket morális tartalmaiktól, és ezáltal tartásuktól. Tudják, hogy az értékeket csúfolódva „hagyományosnak" kell mondani, mert ezzel érzelmileg megalapozzák a tőlük való elriasztás sikerét, majd a hiúságot kiszolgáló álértékekkel kell pótolni őket. A célt „konszenzussal", közmegegyezéssel lehet igazán megvalósítani, melynek létrehozásában a média mind nagyobb ügyességre tesz szert. Az eszközök közé tartozik az ellentétes vélemények megnyilvánulásának engedélyezése is, de csak olyan mértékben, hogy a kórus zöme sikeresen el tudja nyomni azokat. Ezzel a „demokratikus" fogással minden embernek meg lehet az a hite, hogy szabadon választotta azt, amit pedig külső behatásokra cselekszik. Magyarán: boldogan hagyja magát manipulálni.

Az, ami történik, nem más, mint a társadalom tudatos szétzüllesztése. Biztosan valakiknek haszna van belőle. A támadás alapvetően minden emberi közösség alapjára, a családra irányul: igyekszik annak tagjait hamis eszményekkel úgy átformálni, hogy lehetőleg egyikük se tudjon természetes feladatainak megfelelni.

Az éretlen fiatal lányok mércét és mértéket nélkülöző nemi magatartásra történő felbujtása büntetendő cselekmény kellene legyen, mert áldozatai a normális, a férfi és a nő szövetségére épülő emberi életre, igazi életfeladataik teljesítésére lényegében képtelenekké válnak. Egy józan eszére hallgató, saját érdekeit felismerni képes és az emberi méltóságra valamit is adó társadalom az ilyen törekvések érvényesülésének határozott kézzel véget vetne. Hiszen ezek a lányok is egyszer majd gyermeket szülnek, és olyan felnőttekké kellene neveljék őket, akikre építeni lehet az emberi jövendőt. De az a nő, aki csak az élvezetekre rendezkedik be, és azokat ember voltát megalázó utakon is keresheti őnek tartja, az alkalmatlan, erkölcsileg pedig méltatlan arra, hogy anya legyen.

TKA

CSALÁDI KRÓNIKA
- KERESZTELÉS - ESKETÉS -

WELLERFELD ADRIAN szül. 2006-05-15 Malmö, WELLERFELD TÍMEA (1973-04-17 Győr, rkat.) és WELLERFELD ANDRÉ ZSOLT (1969-04-17 Budapest, rkat.) gyermeke, 2006. szeptember 16-án Malmőben a Stadion-templomban megkereszteltetett. Keresztszülei: NAGY ANDREA (1960-07-09 Budapesten, ref.), EKE ISTVÁN (1945-12-20 Veszprém, ev.)

NÉMETH LÁSZLÓ TIBOR (1975-10-21, Kolozsvár, rkat.) és **NÉMETH (VINCZE) ERIKA** 1976-05-12, Kolozsvár, ref.) 2006. december 8-án Borâsban, Isten igéjével és áldásával egybeköttettek.

ILYÉS SÁNDOR ZSOLT szül. 1974. aug. 28. Csíkszereda, rkat. és **SOÓS BORÓKA** szül. 1984. júl. 7. Székelyudvarhely, rkat., 2006. november 12-én Ljungbyban a Szent István templomban Isten igéjével és áldásával egybeköttettek.

ILYÉS ÁGNES szül.2006-06-05 Ljungby, SOÓS BORÓKA (1984-07-07, Székelyudvarhely, rkat.) és ILYÉS SÁNDOR ZSOLT (1974-08-28 Csíkszereda, rkat.) gyermeke, 2006. november 12-én Ljungbyban, a Szent István-templomban megkereszteltetett. Keresztszülei: ILYÉS ATTILA CSABA (1973-03-23 Kolozsvár, ref.), ILYÉS-KÓRÉ TÜNDE (1974-05-02 Kisújszállás, ref.), BURJÁN EDIT RAMONA (1987-03-29 Csíkszereda, rkat.), KIRÁLY IZABELLA (1980-03-03 Kolozsvár, ref.), INCZE ANDRÁS (1979-08-09 Kolozsvár, ref.)

CSONGVAI VIKTOR SZABOLCS szül. 2005-10-11 Malmö, KNUDSEN SOLVEIG (1974-08-08 Ängelholm, ev.) és CSONGVAI LEVENTE (1971-01-15 Kolozsvár, ref.) gyermeke, 2006. december 9-én Malmőben a Stadion-templomban megkereszteltetett. Keresztszülei: GREN JESSICA (1976-07-07 Karlskrona, ev.), GÖDRI-MÁRTIS KÁROLY (1973-02-05 Csíkszereda, rkat.), GÖDRI-MÁRTIS RÉKA (1975-08-26 Nagyvárad, ref.)

ERŐS KEVIN LEÓ szül. 2006-09-02 Växjö, ERŐS (szül. DÉNES) EDIT (1976-09-28 Barót, rkat.) és ERŐS ZOLTÁN (1971-02-01 Székelyudvarhely, ref.) gyermeke, 2006. december 10-én Ljungbyban a Szent István-templomban megkereszteltetett. Keresztszülei: KOÓS (FORNÉ) PAOLA (1974-11-10 Montevideo/ Uruguai, rkat.), KOÓS RÓBERT (1970-02-09 Szilágycseh, ref.), SZÁSZ (TŐZSÉR) CSILLA (1977-08-31 Székelyudvarhely, rkat.), SZÁSZ LEVENTE (1972-10-14 Székelyudvarhely, rkat.)

Adventi séta

Estére különös érzés, feszült nyugalom és várakozó türelmetlenség sajátos ötvözete fészkelődött zsigereimbe, melynek hatására fojtogatóan szűknek éreztem a falak által határolt teret, s minden idegszálammal a szabadba vágytam, ezért rövid vajúdás után úgy döntöttem, hogy sétálni indulok. Advent első vasárnapjára ünnepi díszbe öltözött a város, csillogott-villogott széltében-hosszában, a központtól a széleken megbúvó házakig. Redőnyök és sötétítők hiányában nem volt mi útját állja az ablakokban elhelyezett hétágú gyertyatartók fényei által odavonzott kíváncsi vagy tolakodó tekinteteknek. Vajon mi vezetett az Európa keleti tájain született számára enyhén szólva furcsa szokás kialakulásához? – tettem fel magamnak újra a kérdést, de megalapozott válasz hiányában csak találgatni tudtam. Talán a sötétség hatalmának a megtörésére való törekedés, és az éltető fény utáni vágyakozás, melyből az évnek ebben az időszakában az északi népek szűkösen részesülnek, de az is lehet, hogy ez a természettel összeforrt svéd lélek nyitottságának egyik megnyilvánulása – elmélkedtem –, miközben Helsingborg legismertebb épülete, a torony felé tartottam.

A Kärnan az Óváros fölött húzódó dombra épített középkori vár egyetlen épen maradt része, melynek négy méter vastag falai túlélték a megszámlálhatatlan svéd–dán háborúk rombolásait. A lábainál fekvő bástyák ormáról gyönyörű kilátás tárult elém. Bármerre néztem, villogtak, sziporkáztak, lobogtak a fények, s nemcsak a svéd oldalon, hanem az Öresund-szoros túlsó partján fekvő dániai Helsingörben is. Az alig 4 km távolságnak és a fényáradatnak köszönhetően jól látszottak Kronborg büszke kastélyának karcsú tornyai, s egy kis fantáziával Shakespeare Hamlettjének köpenybe burkolózott alakját is odaképzelhettem a hullámok által ostromolt masszív várfalakra, amint nyugtalanul ide-oda járkálva hasztalan keresi a választ létünk értelmének vagy értelmetlenségének újra és újra belénk sajduló kérdéseire. Hosszas, önfeledt ücsörgés után, mikor a tobzódó fényözönben előmbe táruló látvány hatására már-már úgy éreztem, hogy befogadóképességem határára értem, selymes pihék kezdtek szállingózni a magasból, lágyan cirógatva arcomat, majd e tétova szállingózás sűrű havazásba váltott, percek alatt fehér fátylat borítva a vidékre. A hóesés, a valahonnan idetévedt fenyőillat és a két város fényeit ezüst-tükörként visszaverő tenger csillogó hullámain libegő karácsonyfákként ringatózó hajók tündérmeséket idéző varázslatos látványa felélesztették elszenderült képzeletemet. Gondolataim kitörtek a fásultság kalitkájából, szárnyra kaptak, és szabadon repültek a fagyos levegőben a Balti tenger, a Tátra, majd a Magyar Alföld felett szárnyalva fáradhatatlanul és boldogan, s csak a Kárpátok karéjában, otthon, Erdélyben, a Székelyföldön pihentek meg egy röpke pillanatra. Lélegzetvételnyi idő elteltével türelmetlenül indultak tovább, hogy kacskaringós ösvényeken kóborolva bejárják a szülőföld hófödte hegyeit-völgyeit, és a közöttük meghúzódó dérlepte falvak fagyos útjait. Hogy a pipáló házak zúzmarás ablakain betekintve, féltő szeretettel zsongják körül sorstársaim gondok barázdálta, keserűráncokba merevedett, de konok ábrázatát, s megmártózva elszánt tekintetük fénysugarában, a még tiszta hegyipatakok kristálypáncélján megejtett önfeledt csuszinkázás után, megedződve, és régmúlt karácsonyok édes emlékével feltöltődve szálljanak vissza hozzám. Ennek köszönhetően elveszettnek hitt, a tudat mélyén rejtőzködő történések keltek életre elmémben, felidézve és visszalopva lelkembe gondtalan gyermekkorom boldog éveinek önfeledt hangulatát, mélabús derű fátylát terítve a távoli tenger partján, idegen világban álldogáló magányos alakomra.

Csikorgott a frissen hullott hó a lábunk alatt, s arcunkat pirosra csípte a fagyos téli szél, de mi erről tudomást sem véve, fáradhatatlanul rohantunk fel, majd csilingelő kacagás közepette siklottunk le szánkóinkkal a már sötétbe burkolózott hegyoldalon. Mégegyszer! – kérleltem bátyámat, aki pár bizonytalan pillanat után beleegyezőleg bólintott, így boldogan iramodhattam fel újra a lejtőn. A tetőn kifújtam magam, és nagy gyerekszemekkel csodálkoztam bele a téli estébe, kutató tekintetemmel az angyalkát keresve, amint karácsonyfákkal és ajándékokkal megrakodva száll a falu fölött. De bárhogy erőltettem szemeimet, nem láttam egyebet az ablakok meleg fényénél és a kéményekből felszálló fehér füstnél, melynek útját követve megpillantottam a dacos székely hegyek fölött ragyogó csillagokat. Visongva siklottam le újra a mélybe, s az aljba érve ezúttal szó nélkül, várakozással teli lélekkel indultam testvérem kíséretében haza. Izgatottan, kipirult arcunkon a tél fagyott leheletével dobbantunk be a meleg otthonba, ahová az angyalka már titokban meghozta a világ legszebb karácsonyfáját. Miközben szűk családi körben kitárt szívvel és repeső lélekkel énekeltük a Mennyből az angyalt, az örömtől s meghatódottságtól párás szemeimet le nem vettem a gyertyák és csillagszórók sziporkázó fényében a fa alatt titokzatosan csillogó csomagokról. Ének végeztével összeölelkezve áldott karácsonyt kívántunk egymásnak, majd boldog türelmetlenséggel vettük birtokunkba az ajándékokat, melyektől – idő múltával – az édesanyám által az ünnepi asztalra rakott finomságok ínycsiklandozó illata tudott csak elcsalogatni. Vacsora után ünneplőbe öltözött testtel és lélekkel indultunk Isten házába. A lesben álló szolgálatos szemek és fülek fenyegető jelenléte ellenére, ilyenkor zsúfolásig megtelt a tekintélyes méretű templom. Bereck apraja-nagyja eljött az ünnepi szentmisére, hogy hálát adjon a Fennvalónak az elmúlt esztendő eredményeiért, hogy erőt kérjen a már meglévő s a jelek szerint jövőben még súlyosabbá váló gondok vállaikra nehezedő terhének hordozásához, és segítséget a megpróbáltatások elviseléséhez; eljött, hogy együtt örüljön a kis Jézus megszületésének. Mise után megtisztult és megerősödött lélekkel tódultak ki az emberek a csikorgó székely éjszakába, s a templom előtti téren egymást üdvözölve, kölcsönös jókívánságok kíséretében kezet rázva, bizakodva és jövőbe vetett hittel indultak haza. Bizakodva, és jövőbe vetett hittel indultak haza, mert tudták, hogy advent a remény, az újrakezdés, a megújulás és az újjászületés időszaka.

Advent a remény, az újrakezdés, a megújulás és az újjászületés időszaka, ha élni akarunk, ha élni tudunk a lehetőséggel, melyet a Megváltó születése teremtett minden emberi lény számára. Ezért legalább most fékezzük le rohanó lépteinket, s adjunk alkalmat és lehetőséget magunknak a bennünk elrejtett, talán már feledésbe merült, de még meglévő valódi értékek felfedezésére. S ha felfedeztük, vagy újra felfedeztük, hozzuk felszínre és érvényesítsük ezeket mindennapi életünkben. Álljunk meg, és az arcunkat cirógató hópelyhek útját követve, emeljük tekintetünket az ég s a csillagok felé, tárjuk ki lelkünket az onnan aláhulló sejtelmes, de jól érzékelhető fénynek, és fogadjuk magunkba. Fogadjuk magunkba az égi fényt, mert ha ezt megtesszük, és ha erre képesek leszünk, egy eddig előttünk ismeretlen világot fog megvilágítani és beragyogni, mely ezáltal hirtelen számunkra is láthatóvá válik. És akkor a lelkünket simogató lágy csillogásban rádöbbenünk, hogy mi is boldogok lehetünk, boldogok vagyunk. Rádöbbenünk, hogy mindannyiunknak van helye a világban, és jól meghatározott helye van, hogy mindannyiunknak jut egy csipetnyi szeretet. Rádöbbenünk, hogy nem hagytak magunkra.

Merengésemből hajókürt tompa hangja zökkentett vissza a mába. Még egyszer tekintetemmel megsimogattam és magamba szívtam az előmbe táruló látványt, majd a karácsony lélekmelegítő örömével keblemben elindultam. Békésen, örömteli lélekkel és megnyugodva ballagtam a szitáló fehérségben, tudva és érezve, hogy nem vagyok egyedül.

Bedő Zoltán

Szilágyi Orsolya Katalin
1976–2006

1976. augusztus 19-én született Erdélyben, a Kovászna megyei Sepsikőröspatakon. Édesanyja Szilágyi (szül. Szántó) Katalin, édesapja Szilágyi László. Orsika Kolozsváron nőtt fel. Az Apáczai Csere János Református Leánygimnázium szorgalmas, lelkiismeretes tanulója volt. Minden tantárgyban kitűnő eredményeket ért el, nemkevésbé több sportágban is: úszásban, teniszben, korcsolyában és vívásban. Mindig jókedvű, segítőkész, mókás barátként emlékeznek rá mind, kik ismerték őt. Rövid, alig tíz évnyi boldog gyermekkorát egy hirtelen jött betegség szakította meg: veséje felmondta a szolgálatot. Ettől kezdve mindennapjai az életben maradásért folyó versenyfutásban teltek. 1987 januárjában, a gyógyulás reményében édesapjával Magyarországra utazott; kényszerű módon ell kellett szakadnia édesanyjától, kistestverétől, barátjaitól, otthonától (az akkori embertelen politikai rendszer lehetetlenné tette, hogy az egész család együtt távozzon külföldre). A magyarországi sikertelen próbálkozás után - orvosi javallatra - egy talán sikeres veseátültetés reményében Orsika Svédországba került. Új környezetében nemcsak a betegség kínozta, de a család többi tagjától való elszakítottságtól, a hontalanság érzésétől is szenvedett. Hiányérzetét a rokonok, barátok önzetlen segítsége, meleg szeretete próbálta kárpótolni. Környezetében mindenki számára Orsika meggyógyulása és a család egyesítése volt a legfontosabb cél. Az életben maradásért folytatott versenyfutás hosszú, 19 évig tartó szakasza kezdődött számára. A svéd nyelvet gyorsan és tökéletesen elsajátította. Hosszas kórházi tartózkodás és ágyhozkötöttség mellett Kristianstadban folytatta iskolai tanulmányait. A főiskolán nagy ambícióval vetette bele magát a svéd irodalom tanulmányozásába. Molnár Ferenc: A Pál-utcai fiúk c. regényéről szakdolgozatot írt, s ehhez a regény több részletét is lefordította svédre. Az elismerés nyomán annyira kedvet kapott a fordításhoz, hogy a magyar gyermekírók klasszikus műveiből, de népdalainkból is egy egész sort tolmácsolt svédre. A svéd irodalom kitűnő ismerőjeként annak szépségét és értékeit magyar ismerősei között is terjesztette; Astrid Lindgren magyarra fordított műveit kitartóan gyűjtögette könyvespolcán. Az irodalom mellett a történelmet is jól ismerte: - ő volt a család „élő kis lexikona". Kézügyessége és szépérzéke is rendkívüli volt: megtanulta a gyöngyfűzés csínját-bínját, s a könnyűnek egyáltalán nem mondható porcelánfestészetet is; a család minden tagját, de barátait is elhalmozta maga készítette kézimunkákkal. Az örömszerzés és ajándékkészítés nagy mestere volt. Rajongott a karácsonyi ünnepekért. Sokat segített édesanyjának munkájában, de nagymamáit is szívesen oktatta svéd nyelvre. Sorsába beletörődött, egészséges embertársaira nem irigykedett. Testvére sikereinek, külföldi útjainak éppúgy örvendett, mintha ő maga is részese lett volna ezeknek. Meggyötört kis testében erős lélek és határtalan szeretet lakozott. József Attilától kölcsönözve a gondolatot: Nem nyafognék, de most már késő, / most látom, milyen óriás ő - / szőke haja lebben az égen, / kékítőt old az ég vizében. Utolsó perceiben, fájdalmai ellenére, a rá jellemző figyelmességgel búcsúzott: kistestvérére gondolt, s szüleit próbálta vigasztalni: „édesanyja, nem te vagy a hibás!" Szülőföldjét, a kedves kolozsvári gyermekéveket, iskolatársakat idézve emlékezetébe, 2006. október 13-án csendesen elpihent. A szerető szüleinek mindig büszkeséget hozó gyermek, a gondoskodó testvér, a jókedvet sugárzó unoka, a hálás keresztleány, a szerető unokatestvér, az okos, intelligens kolléga és barát, a drága kis Orsika emléke mindenkinek, ki ismerte, szívében marad. S marad a hitből fakadó bizonyosság, hogy amitől a földi életben megfosztatott, ama más világon megadatik néki. 2006. november 3-án, a kristianstadi Szentháromság-templomban nagyszámú gyülekezet keretében, mély részvéttel búcsúztunk tőle. Gyászoló családja ezúton is köszönetet mond a fájdalmukban osztozó rokonoknak, barátoknak, ismerősöknek a ravatalnál kinyilvánított együttérzésért, a mély részvétért. Nyugodjon békében!

János apostol ezt írja: Azután láttam új eget és új földet, mert az első ég és az első föld elmúlt. És hallottam hatalmas szózatot, amely ezt mondta: Íme, Isten sátora az emberekkel van, és velük lakozik, és azok az ő népe lesznek, és maga Isten lesz velük. És letöröl minden könnyet szemükről, és halál nem lesz többé, sem gyász, sem jajkiáltás, sem fájdalom nem lesz többé, mert az előbbi dolgok elmúltak. És a királyi székben ülő így szólt: Íme, én mindent újjá teszek!

(Jel 21, 1. 3–5.)

1929. január 2-án született Homoródalmáson. Édesapja, Nagy Ferenc, jómódú cserépgyáros volt; édesanyját, Lőrincz Rozáliát 9 éves korában elvesztette. Emiatt hosszú időre búskomorságba esett, és egész életére magányos, visszahúzódó természetű lett. Homoródalmáson a népiskolába, majd a Székelykeresztúri Leánykollégiumba, Székelyudvarhelyen a Református Leánykollégiumba járt, majd beiratkozott a Tanítóképzőbe, ahol kitűnő osztályzattal, 1947-ben végzett. Kedvenc tantárgya a matematika volt, melyhez rendkívüli adottsága párosult, s később végigkísérte szakmájában. Mivel apját kuláknak minősítették, Róza nem tanulhatott felső fokon, ezért 1949-től statisztikusként az UTM-nél dolgozott. 1952-től gépírónő lett a marosvásárhelyi Vointa Klubnál. 1954-től könyvelő lett a Textila Mures kisipari termelőszövetkezetnél, s ugyanebben az évben Marosvásárhelyen házasságot kötött Oláh Károllyal. Házasságukból született Judit, aki Svédországban él férjével Gézával és 3 gyermekével (Réka, Gellért és Károly), valamint Attila, aki ugyanitt él feleségével Irénnel, és Szabolcs nevű fiával. Bátyja, Ferenc 1962-ben, középső testvére,

Oláh (szül. Nagy) Róza
1929–2006

Béla 1982-ben hunyt el. Az apjának második házasságából származó féltestvére, Nagy Carl magánvállalkozó lett. Oláh Róza hamarosan főkönyvelői, majd revizori állásba került a Textilánál, ahonnan 1984-ben vonult nyugdíjba. Munkahelyén nagyrabecsülték rendkívüli tudását, a rendszerezetten és pontosan végzett munkáját. Mivel 1985-ben váratlanul meghalt férje (akit munkahelyén ért a halál), Róza úgy döntött, hogy Svédországba költözik (1994), s Eskilstunában telepedett le, ahol gyermekei és unokái éltek. Idős korára nyitottabb lett, s igyekezett kárpótolni mindazt a szeretetet, amit addig nem tudott kimutatni. Talán nem véletlen, hogy kedvence a „Szeressük egymást gyerekek" kezdetű nóta lett. Eskilstunai kis lakásában az utóbbi tíz évben mondhatni egyedül élt, csupán Nagy Etelka barátnőjével támogatták kölcsönösen egymást, naponta többször beszéltek telefonon. Zárkózott természete ellenére nemrégiben maga vette fel újból a kapcsolatot Erdélyben élő öccsével, s ez mindkettőjük számára elégtételt adott a meghitt hangnem oly sokáig tartó hiánya után. Az utóbbi időben gyengélkedett, de unokáinak, Gellértnek és Rékának látogatásai mindig erőt adtak neki: november 18-án együtt tervezgették a közelgő karácsonyt, amikor rosszullét érte, s az elsősegélynyújtás ellenére a mentők kiérkeztéig szervezete feladta a harcot. Temetésére december 20-án, az eskilstunai Sankt Eskils temetőben, a Ljusets-kapellben kerül sor. Isten adjon neki örök nyugodalmat!

ISTENTISZTELETI NAPTÁR 2007. JANUÁR - JÚNIUS

(A templomok címeit lásd a 25. oldalon)

JANUÁR

13	12:30	VÄXJÖ	Johannesgården	
	17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	
14	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	
19	18:00	BORÅS	Hässleholmskyrkan	
20	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	
	16:00	MALMÖ	Stadionkyrkan	
21	11:00	LJUNGBY	Szent István templom	
	16:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	
27	12:00	VÄSTERÅS	Kristiansborgskyrkan	
	16:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	
28	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref.Kk.	Francia-magyar

FEBRUÁR

03	13:00	TALLINN	Toomkirik	úrvacsora
04	13:00	HELSINKI	Alppila-templom	úrvacsora
10	12:30	VÄXJÖ	Johannesgården	úrvacsora
	17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	úrvacsora
11	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	úrvacsora
16	18:00	BORÅS	Hässleholmskyrkan	úrvacsora
17	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	úrvacsora
	16:00	MALMÖ	Stadionkyrkan	úrvacsora
18	11:00	LJUNGBY	Szent István templom	úrvacsora
	16:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	úrvacsora
24	12:00	VÄSTERÅS	Kristiansborgskyrkan	
	16:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	
25	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan	

MÁRCIUS

03	*09:00*	*TÂNGAGÄRDE*	*Országos Presbiteri Konferencia*	
04	10:00	TÂNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otthon	úrvacsora
10	12:30	VÄXJÖ	Johannesgården	
	17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	
11	11:00	LJUNGBY	Szent István templom	
	16:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	
16	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	
17	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	
	16:00	MALMÖ	Stadionkyrkan	úrvacsora
18	11:00	HALMSTAD	Andersbergskk	*Nemzetközi istentiszt.*
	13:00	TÂNGAGÄRDE	Gyülekezeti Otthon	
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	úrvacsora
20-27		*LUND*	*LVSZ 60. jubileumi emlékülés*	
24	12:00	VÄSTERÅS	Kristiansborgskyrkan	úrvacsora
	16:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	úrvacsora
25	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan	úrvacsora
30-31		*HOLZHAUSEN*	*Prot. Szöv. Presbiteri konferencia*	

ÁPRILIS

01-06		*HOLZHAUSEN*	*Ifjúsági konferencia (EMEIK)*	
07	12:30	VÄXJÖ	Johannesgården	úrvacsora
	17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	úrvacsora
08	11:00	LJUNGBY	Szent István templom	úrvacsora
	16:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	úrvacsora
13	18:00	BORÅS	Hässleholmskyrkan	úrvacsora
14	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	úrvacsora
	16:00	MALMÖ	Stadionkyrkan	úrvacsora
15	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	úrvacsora
21	13:00	TALLINN	Toomkirik	úrvacsora
22	13:00	HELSINKI	Alppila-templom	úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	
28	12:00	VÄSTERÅS	Kristiansborgskyrkan	
	16:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	
29	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref.Kk.	Francia-magyar

MÁJUS

05	12:30	VÄXJÖ	Johannesgården	
	17:30	KRISTIANSTAD	Magyar Ház	
06	11:00	LJUNGBY	Szent István templom	
	16:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	
12	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	
	16:00	MALMÖ	Stadionkyrkan	
13	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	
17-20		*TÂNGAGÄRDE*	*Pünkösdi gyülekezeti napok*	
20	11:00	TÂNGAGÄRDE	Trogared *Konfirmáció*	úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	úrvacsora
26	12:00	VÄSTERÅS	Kristiansborgskyrkan	úrvacsora
	16:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	úrvacsora
27	11:00	STOCKHOLM	Fr.Ref.Kk. Francia-magyar	úrvacsora

JÚNIUS

02	12:30	VÄXJÖ	Johannesgården	úrvacsora
	17:30	SÖLVESBORG	S:t Nicolai kyrkan	úrvacsora
03	11:00	LJUNGBY	Szent István templom	úrvacsora
	16:30	JÖNKÖPING	S:t Franciscus kat.kka	úrvacsora
08	18:00	BORÅS	Hässleholmskyrkan	
09	12:30	HELSINGBORG	EFS-kyrkan	úrvacsora
	16:00	MALMÖ	Stadionkyrkan	úrvacsora
10	12:30	HALMSTAD	Andersbergskyrkan	úrvacsora
	17:00	GÖTEBORG	S:t Jakobs kyrkan	
16	12:00	VÄSTERÅS	Kristiansborgskyrkan	
	16:00	ESKILSTUNA	Tomaskyrkan	
17	11:00	STOCKHOLM	Franska Ref. Kyrkan	
21-24		*TÂNGAGÄRDE*	*Önképzőkör nyári tábora*	
24	10:00	TÂNGAGÄRDE	Gyül. Otthon	*Táborzáró istentisztelet*

AKI A REMÉNYT HOZZA *(Folytatás a 2. oldalról)*

Egyértelműen kijelentette: a teste érettünk megtöretik, mint a kenyér, a vére pedig kiontatik, mint a kehelybe csorduló bor. Majd felszólított minket: „ezt cselekedjétek az én emlékezetemre".

Vajon mire kell emlékeznünk ilyenkor? Csak arra, hogy Jézus itt élt közöttünk, s aztán eltávozott? Úgy emlékezzünk rá, mint egy kedves halottunkra, akinek felidézzük említésre méltó cselekedeteit?

Amikor Jézus a kenyérről és a borról, testéről és véréről végrendelkezett, már rávetült a halál árnyéka. Az önként értünk vállalt halálé. E nélkül miért is hagyatkozott volna? Az ezután következő napok eseményeinek lényege ezért testamentuma szerves része. Következésként nem is emlékezhetünk meg méltón Róla, ha közben megfeledkezünk áldozatáról.

Az utolsó vacsorán nem arról szólt, hogy *a testét jelképező kenyeret kell ennünk*, illetve a *vérét jelképező bort kell innunk* ahhoz, hogy vele legyünk, hanem így beszélt: „Én vagyok az élet kenyere." (Jn 6,35) „Bizony, bizony, mondom nektek, ha nem eszitek az Emberfia testét, és nem isszátok vérét, nem lesz élet bennetek. De aki eszi az én testemet és issza az én véremet, annak örök élete van, s feltámasztom az utolsó napon. *A testem ugyanis valóságos étel, s a vérem valóságos ital.*"(Jn 6,53–55)

Ez nem a képletes beszéd világa, hanem a csodáé. Nem tehetjük meg, hogy ne higgyük el Jézusnak: valóban testét és vérét – vagyis önmagát adja nekünk a kenyér és a bor misztériumában.

Ez nem a kannibalizmus maradványa, mint némelyek szeretik emlegetni, hanem az értünk hozott áldozat örök érvényű megjelenítése. Annak az új szövetségnek az élő valósága, amelyet Krisztus a vére omlásával az önmaga Atyával azonos isteni lénye és miközöttünk szerzett. Nem távoli Isten Ő, aki a mennyből figyeli földi nyüzsgésünket, hanem – amint ígérte – szüntelenül itt van közöttünk. Különösképpen az átlényegült kenyér és az átlényegült bor színében, melyek révén Vele egyesülünk, valahányszor a pap közreműködésével Róla és értünk hozott áldozatáról megemlékezünk. Ilyenkor magának a kapcsolatnak a rendkívüliségéből is erőt meríthetünk.

Jézus ingyen áldozta fel magát értünk, hogy megnyissa számunkra Isten országát. Ezt csak Isten Fia tehette meg, mert egy közönséges ember bármennyi önként vállalt szenvedése sem tudta volna kiérdemelni. Mi viszont ingyen nem részesülhetünk a megváltásból. Életünk összhangban kell legyen azzal, amit Istentől kapunk.

Amikor az Olajfák hegyén imádkozott, Jézus térdre borult az Atya előtt (Lk 22,41). Közöttünk sokaknak – emberi gőgből, mintha egyenrangúaknak tartanák magukat – nem hajlik meg a térde Isten előtt. Pedig a karácsony méltó pillanat lenne, hogy térden állva mondjunk köszönetet, mert elküldte nekünk Fiát a biztos reménység üzenetével: ha megfogadjuk a tanításait, életünk gazdagon kiteljesedik, és amikor eljön az ideje, halhatatlan lelkünk igazi hazájába tér.

új kéve

ISSN 1400-8998

A Svédországi Magyar Protestáns Egyházi Közösség lapja – Az Északon élő magyarok ökumenikus fóruma
(Ungerska Protestantiska Samfundets tidning Ungrarnas ekumeniska forum i Norden)

Megjelenik negyedévente – évi 4 szám
(Utkommer kvartalsvis – 4 nr per År)

Nr. 4, årgång XIV. évfolyam 4. szám
December 2006 december

Felelős kiadó (Ansvarig utgivare)
az Egyháztanács (Kyrkorådet)

A lapnak kinevezett szerkesztősége nincs, a szerkesztési munkákat a lelkész végzi.
(Tidningen har ingen utnämnd redaktion, det redaktionella arbetet utförs av pastorn.)

Molnár-Veress Pál
Granövägen 126
S–151 64 Södertälje /Stockholm/
Telefon/Fax: +46–(0)8–550 160 66

E-mail: ujkeve@telia.com
Honlap (Websida): www.keve.se

Nyomda (Tryckeri):
KGM Datadistribution AB
Göran Lönndahl, VD
Tel: +46 8 726 56 01
e-mail:goran@kgm.se
http://www.kgm.se

Példányszám (Upplaga)
1 000

Egyházfenntartási járulékot vagy támogatást fizető tagjainknak a lapot térítésmentesen küldjük.
A közösségünkhöz nem tartozó, de az Új Kéve iránt érdeklődő olvasóinkat kérjük, tájékoztatásért forduljanak Pap Iván országos pénztárosunkhoz:
181 30 LIDINGÖ, Frisksportarvägen 2
Tel: 08–731 83 60 Fax: 08–731 08 28

Postgiro számlaszámunk:
Ungerska Protestantiska Samfundet
Postgiro 602047–3

Megköszönve az egész esztendőben megnyilvánult hűséget és kitartást, a lelki és anyagi támogatást, bízva abban, hogy közösségünkben az áldozathozatal készsége a jövőben sem lankad el, Kegyelemteljes karácsonyt, Isten áldásában gazdag, boldog új esztendőt kívánunk minden kedves hívünknek és olvasónknak!

MÁS ÉSZAKI/BALTI ORSZÁGOKBAN ÉLŐ MAGYAR GYÜLEKEZETEK MEGBÍZOTT VEZETŐI
(A szolgálatot alkalmanként meghívott lelkész végzi)

ÉSZTORSZÁG – Tallinn / Tartu
BÁN ISTVÁN
EE-50013 TARTU Pohla 13-1
Tel: +372–740 54 55 Mobil: +372–506 96 42

FINNORSZÁG – Helsinki / Turku
NAGY GÁBOR
SF-10300 KARJAA Kauppiaankatu 32
Tel: +358–19231242 Mobil: +358–409607559

új kéve POSTTIDNING B
UNGERSKA PROTESTANTISKA SAMFUNDET
Returadress: 151 64 SÖDERTÄLJE Granövägen 126

Lezsák Sándor

JULIANUS HARMADIK ÚTJA

Im eljöve utolsó órám, kitakarám hitvány életömet, száradó lelkemről bűnt morzsolok most, mert másokat hitögettem, de magam hitetlen valék. Emlékezz, atyám, világosan, mily nagy lelkendözéssel tipródtam királ urunkhoz Mogyeriországból, s hoztam a hírt, NYELVÖK TELJESSÉGGEL MAGYAR VALA, TALÁLÁM ŰKÖT MUNKÁBAN JÓL. Attul fogva még erősebben apolgattam az hiú reményt, hogy ézös atyánkfiait hívjuk a mü drága országunkba, ne az idegön fiakat telepítsük ártalmunkra, szűnjék az bábeli acsarkodás! Ünnepi eszme, s én hallgattam gyáván az igaz tapasztalásrul, mert éngöm megmart az kétely, s nyomorított! Jártam az égigérő vad högyek lábainál, értöttem szót az megcsonkult magyariakkal, DE ŰK OTT VANNAK HONN! Hiába mondám nékik, jertek az mü országunkba, Béla királunk körösztény országába, az vének azt felelék: ez a mü földünk, őseink földje, itt van nyugovásunk, ÉS LÁTÁM, HOGY EZ VALA RENDJÉN. Uram, irgalmazz, az kétség ingó szavai ilyetén sorban számból még nem hulltak elő. Én magam sem hittem az távoli magyarok menekülését, maradását. Látám előre gaz mohalok gyilkos kardját, rettenetét. S az ennél es nagyobb veszödelmet, meglátám, HOGYAN SZÍVJA FÖL ELSZAKADT TESTVÉREINKET AZ HÍVSÁGOS VÁROS, AZ RABSZÍJ, AZ IDEGEN ÖL. Látám mindezt jól, s valék én csontig töhetetlen. DE AZ MÜ ORSZÁGUNK ES TÖHETETLEN! Jutánk mü es meráni veszödelemhöz, finomkodnak az harácsos teutonok. SZAVUNKAT NYÍRBÁLJÁK, MELEGÍTIK, S LÉSZEN BELŐLE MÁKONYOS LŐRE, SZEMÜNKBE LÖTTY! Magunkat sem tudjuk istápolni, vérünk se marad az orcapiruláshoz, hogyan védenőnk hát az távoli magyarokat? S második utam vala fakadó bizonyosság. Az Dontű-Magyarország fölserkent mohalok tüzében égett, s az élők riadtak világba szét, S NEM LÉSZEN MÁR, KI ŰKÖT ÖSZVETERELJE, MAGUNK ES GYÖNGÉK, ÁRVÁK AZ VESZÖDELEMBEN. Uram, már csak benned van bizodalmam, teküntsed gyarló szógád, engedött folyást ördüng szavainak. De végzöm a szót, értelmem alig világol már, csak kormoz, az testem es macskásodik, VÉGY HALÁL, ÉNGÖMET, NE LÉGYEN KEGYELÖM MAGAMNAK, FATTYÚ FÉLELMEIMNEK. Vigyetök az ablakhoz fénybe! Mindig es tudtam, hogy utolsó utamra délben indulok el, mikor az fényös nap jár az legmagosabban.

Kilátás kelet felé a Julianus-kilátóból